

10.33537/sobild.16.2.1592995

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 28.10.2024
Kabul edildiği tarih: 16.07.2025

Article Info

Date submitted: 28.10.2024
Date accepted: 16.07.2025

RUS ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLERİ VE SURIYE İÇ SAVAŞI, 2013-2019

THE RUSSIAN PRIVATE MILITARY COMPANIES and SYRIAN CIVIL WAR, 2013-2019

Mehmet Erkan KILLIOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
mehmeterkan@comu.edu.tr

Anahtar sözcükler

Özel Askeri Şirketler, Slavonic Corps, Wagner Group, Suriye İç Savaşı.

Keywords

Private Military Companies, Slavonic Corps, Wagner Group, Syrian Civil War.

Öz

2003 yılındaki ABD'nin Irak'ı işgali uluslararası ilişkilerde yeni bir terimin herkesçe bilinir hale gelmesini sağlamıştır. Bu terim Özel Askeri Şirketlerdir. Özel Güvenlik Şirketlerinden farklı olarak, özellikle büyük devletlerin uluslararası hukukun kurallarını ve yaptırımlarını delmek ve dış politika amaçlarını kamuoyuna hesap verme zorunluluğunu asgariye indirerek gerçekleştirmede etkili bir araç olabileceği düşünülen özel askeri şirketler, Irak işgalinde adı sıklıkla duyulan Blackwater Şirketi'nden sonra oldukça popüler hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği'nin dağılması Rusya Federasyonu ile bir geçiş ve bocalama dönemi geçirmiştir. Bu dönemde Uluslararası İlişkilerde daha etkin olabilmek, kendi kamuoyunda iz bırakmış olan Afganistan İşgali sonrasındaki problemleri yeniden yaşamak istemeyen Rusya Federasyonu tarihi olarak savaş ve çatışmalarda gönüllülerin kullanılması uygulamasını da bir sistematığa oturtabilmek adına da özel askeri şirketleri dış politika amaçlarını gerçekleştirmede kullanma yoluna gitmiştir. Bunun en bilinen örneği ve başta Wagner Group gibi Rus özel askeri şirketlerinin de tanınmasını sağlayan olay ise Suriye İç Savaşı olmuştur. Uluslararası İlişkilerde daha etkin olmak ve süpergüç statüsüne yeniden kavuşmak isteyen Rusya Federasyonu yönetimi, Batı dünyası ve NATO tarafından desteklenen Arap baharı ve eski Sovyet nüfuz bölgesinde ortaya çıkan Renkli Devrimleri kendi ulusal güvenliğine yönelik doğrudan bir tehdit olarak tanımlamıştır. Bu yüzden eski müttefiklerini korumanın bir gereklilik olduğuna kanat getirmiştir. Bu kapsamda eski müttefiklerinden birisi olan Suriye yönetiminin Arap Baharı'nın ülkeye yansması olan iç savaşta devrilmesini önlemek için 2015 yılında resmen, Suriye yönetimini daveti ile dâhil olmuştur. Ancak Rusya'nın Suriye'deki askeri mevcudiyeti bu tarihten daha önce, Wagner Group'un da selefi olan Slavonic Corps vasıtasıyla 2013 yılında başlamıştır. Bu çalışmada Slavonic Corps'la başlayan ve daha sonra da Wagner Group'la devam eden Suriye İç Savaşı'na Rusya'nın dahli konusu, 2013-2019 yıllarındaki zaman aralığında olmak üzere incelenecektir.

Abstract

The US invasion of Iraq in 2003 made a new term in international relations known to everyone. This term is Private Military Companies (PMC). Unlike Private Security Companies, PMCs, which are thought to be an effective tool especially for super powers to avoid the rules and sanctions of international law and achieve their foreign policy objectives by minimizing the obligation to be accountable to the public. The dissolution of the Soviet Union in the 1990s led to a period of transition in the Russian Federation. In this period, the Russian Federation, which does not want to be more effective in International Relations and does not want to experience the problems after the Afghanistan Invasion of 1979. The most well-known example of this, and the event that made Russian private military companies wellknown, was the Syrian Civil War. The administration of the Russian Federation, which wants to be more effective in International Relations and regain its superpower status, has defined the Arab Spring, and the Color Revolutions that emerged in the former Soviet sphere of influence, as a direct threat to its national security. That's why Russia believed it was necessary to protect his former allies. In this context, Russia officially supported the Syrian government in 2015, upon its invitation, in order to prevent the Syrian government, one of its former allies, from being overthrown in the civil war that was a reflection of the Arab Spring on the country. However, Russia's military presence in Syria began before this date, in 2013, through the Slavonic Corps, the predecessor of the Wagner Group. In this study, the issue of Russia's involvement in the Syrian Civil War, which started with the Slavonic Corps and then continued with the Wagner Group, will be examined in the period between 2013 and 2019.

Giriş

Devletler ve kişilerin, oligarklar ve siyasi liderlerin paralı askerlerden oluşan özel ordular oluşturmaları yeni bir olgu değildir. Bu durumun tarihi bir arka planı vardır ve zaman zaman başvurulmuş bir yol olmuştur (Kinsey, 2006; Alexandra ve Baker, 2006; Varin, 2006). ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgali sonrasında Blackwater Özel Askeri Şirketi (ÖAŞ) ile bilinirliği oldukça artan ÖAŞ, devletler, uluslararası örgütler ve kişilerin dikkatlerini üzerine çekmiştir (Sliwa, 2021: 101). Rusya'da bu durumdan münezzeh değildir ve ülke yakın zamanda dahi Ukrayna, Orta Afrika Cumhuriyeti, Libya, Mozambik, Sudan, Venezuela ve Suriye'de siyasi ve ekonomik kazanımlarını arttırmak için bu yöntemi uygulamaktan çekinmemiştir (Rabin, 2019; Kuczyński, 2018).

Rusya Federasyonu'nun 1990'lı yıllarda adı sıklıkla gündeme gelmeye başlayan Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ) pazarına ilk kez katılması 1996 yılında kurulan, Afganistan ve Irak'ta küçük ölçekli işler alan FDG Corporation yoluyla olmuştur (Larin, 2018). FDG Corporation'ı 2000'li yılların başında başka Rus ÖAŞ'ın kurulması izlemiştir. Ancak bu şirketler başlarda Batılı örnekleri kadar başarı gösterememiştir (Sukhankin, 2019a). Rus ÖAŞ'ın başarısız olmalarının bir dizi sebebi vardır. Bu sebepler arasında en fazla ön plana çıkması askeri gelişmekte olan özel askeri güvenlik pazarında Batılı şirketlerin monopol halini alması ile Soğuk Savaş dönemindeki süpergüç statüsünü kaybetmiş olan Rusya'nın modern silah, askeri taktikler ve teçhizat geliştirme yarışında etkili bir şekilde var olabileceğinin düşünülmemesidir. Rusya Federasyonu bağımsızlığın ilk yıllarında idari ve mali açıdan bir darboğaza girmiştir ve bu dönemde kendi güvenliğini sağlamada dahi zorlanmıştır. Çeçen Savaşları bu duruma en güzel örneklerden biridir. Bu dönemde öncelikleri farklılaşmış olan Rusya, ÖAŞ seçeneğini Arap Baharı sırasında, Libya ve Suriye İç Savaşları sırasında kullanma yoluna gitmiştir. Uluslararası siyasette ortaya çıkan yeni dönemin politikası gereği çatışmalara taraf olan devletler uluslararası kamuoyunun ve kendi kamuoyu baskısından kurtulmak ve savaş alanında uluslararası hukuk sınırlamalarına takılmamak için kendisi ile görünürde organik bir bağı olmayan ÖAŞ'ları kullanmışlardır. Bunu uluslararası hukuk denetiminden kurtulmak için geçerli bir yol olarak da görmüşlerdir. Bu şirketler devletlerin jeopolitik ve jeoekonomik amaçlarını onların doğrudan dahil olmadan yerine getirme noktasında kullanılabilecek yeni dış politika araçları olarak da görülmeye başlanmıştır (Darnel, 2019).

Rus ÖAŞ'ları, Batılı rakipleri ile rekabet edebilecek düzeye geldiklerini uluslararası kamuoyuna kanıtladıktan sonra, Rus Devleti'nin de, Orta Asya, Kafkasya ve Sibiryayı işgal ederken uyguladığı stratejiler ve politikalar da yeniden hatırlanmıştır. Bu tecrübelerden çıkarılan ders ise ÖAŞ'ların özel ve paralı asker gibi kullanılması olmuştur. Rusya'nın Suriye İç Savaşına müdahalesi ve bunu yaparken de ÖAŞ'ları bir araç olarak

kullanması inceleyen bu çalışmada konu ile ilgili Rusça ve İngilizce makaleler, kitap ve gazeteler gibi kaynaklar çalışmayı ortaya çıkaracak literatürü belirleme adına taranmıştır. Çalışma hazırlanırken yaşanan olaylar kronolojik bir sırada verilmeye çalışılmış ve sürecin okuyucunu zihninde canlanması amaçlanmıştır. Çalışma ile elde edilmesi beklenen bilimsel fayda bu konu ile ilgili bilimsel bilgi birikimine katkıda bulunmak, çalışma kapsamında seçilen zaman aralığındaki olayları daha detaylı çalışarak daha sonra yapılacak olan çalışma ve araştırmalarda daha iyi ve kapsamlı bir analiz yapılmasına yardımcı olacak fikri zemine hazırlamaktır. Rusya'ya askeri olarak doğrudan çatışmalara dahil olmadan Suriye'deki iç savaşta varlık göstermesine imkân veren ÖAŞ'ların inceleneceği bu çalışma iki kısım olarak planlanmıştır. İlk kısımda Slavonic Corps ve Dimitri Prigozhin isminin uluslararası kamuoyu tarafından bilinir hale gelmesini sağlayan Wagner Group gibi örnekleri üzerinden Rus Özel Askeri Şirketleri, bu şirketlerin yapısı ve işleyişi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. 2'nci kısımda ise bu şirketlerin Suriye İç Savaşı'na katılımları incelenmiştir. Suriye İç Savaşı'na olan bu katılım Rusya Federasyonu'na dış politika ve askeri harekât alanında, özellikle de 2019 yılına kadar olan dönemde önemli fayda sağlamıştır. Ancak 2024 yılının sonlarında Suriye İç Savaşı neredeyse hiç beklenmedik şekilde ve hızla eski rejimin çözülmesi ve çökmesi ile sonuçlanmıştır. Çatışma sahasında yaşanan bu hızlı değişimin sebeplerinden birinin de Rus ÖAŞ personelinin artık sahada olmasının da etkisi var mıdır, bunu bu alanda yapılacak olan çalışmalar açıklığa kavuşturacaktır. Ancak 2019 yılına kadar olan dönemde gerek Rus ÖAŞ ve Rus askeri güçleri savaş alanında orantısız güç kullanma isteklilikleri sayesinde Suriye muhalefeti güçlerini baskı altında tutmayı başarmış gözükmektedirler. İşte bu çalışmada Rus ÖAŞ'lar ve Rusya'nın Suriye İç Savaşı'na bu şirketler üzerinden dahli konusu incelenecektir.

1. Rus Özel Askeri Şirketleri

1.1. Slavonic Corps Limited

Slavonic Corps şirketi, 18 Ocak 2012 tarihinde Hong Kong'da, Rus Moran Security Group'un özel bir ordu kurarak, askeri güvenlik pazarında rekabete dâhil olma isteği sonucunda kurulmuştur. Şirket personeli, Irak, Afganistan, Doğu Afrika, Tacikistan, Kuzey Kafkasya bölgesi, Sırbistan gibi yerlerde görev yapmış üstün askeri beceri ve yetenekleri olan emekli olmuş subay ve askerlerden oluşmuştur (Slavonic Corps, t.y.).

Slavonic Corps'un Suriye'deki iç savaşa dâhil olması ile ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetlerden birine göre, Kremlin'in güvendiği isimler arasında yer alan Vladislav Surkov'un tavsiyesi sonucunda, Suriye'deki Rus yanlısı Beşar Esad rejiminin ayakta kalmasının sağlanması için askeri destek verilmesi konusu gündeme gelmiştir. Zira Rusya, Suriye'deki olası bir rejim değişikliğini, aynen Ukrayna'da olduğu gibi,

kendi ulusal güvenliğine yönelik doğrudan bir tehdit olarak değerlendirmiştir (Charap, Treyger ve Geist, 2019: 5). Rusya yönetimi, Suriye İç Savaşı'nı Batı'nın, Arap Baharı ile başlayan süreçte, Rusya Federasyonu'nun desteklediği rejimleri devirme çabası olarak görmüşlerdir (Charap, 2013: 35-41; Allison, 2013: 795-823). Bunlar sırasıyla; Sırbistan'a NATO müdahalesi, Irak ve Afganistan'ın ABD tarafından işgali ve NATO destekli uluslararası koalisyon tarafından Libya lideri Kaddafi'nin devrilmesidir. Bu yüzden Rusya açısından Libya müdahalesi dönüm noktası olmuş, bu olaydan sonra Rusya, kendisine yakın olan rejimlerin desteklenmesi ve ayakta tutulmasına ağırlık ve öncelik vermeye başlamıştır (Charap, Treyger ve Geist, 2019: 6).

Rusya, ayrıca eski Sovyet nüfuz bölgesinde ortaya çıkan Renkli Devrimleri de ABD'nin askeri gücünü kullanmadan zafer elde etme çabasının bir parçası olarak görmüştür (Allison, 2013; Sladden, Wasser, Connable ve Grand-Clement, 2017; Lyukmanov ve Kovalyova, 2017: 134). Bu yüzden Rusya, Batı dünyasının yeni hareket tarzını kendi ulusal güvenliğine yönelik ciddi bir tehdit olarak kabul etmektedir. Ek olarak Batı destekli rejim değişikliği girişimleri, uluslararası sistemde ortaya çıkan istikrarsızlığın en önemli kaynaklarından biridir: Zira eski Sovyet nüfuz bölgesindeki rejimleri devirmeye çalışanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki ülkelerin rejim değişikliği adı altında kaosa ve istikrarsızlığa sürüklenmelerinin de sebebidir ve bu durum sadece bölge için değil, tüm dünya siyasi sistemi için de tehlike arz etmektedir (Charap, Treyger ve Geist, 2019: 6).

Yukarıda sayılan sebeplerden dolayı, Surkov'un önerisi Rusya Federasyonu yönetimi tarafından uygun bulunmuştur ancak Afganistan'da olduğu gibi tamamen doğrudan müdahil olmamak ve sorumluluk almamak, hedef haline gelmemek için Rusya Federasyonu yönetimi ilk etapta bir askeri güvenlik şirketi kullanılmasının daha uygun bir çözüm olacağını öngörmüştür. Yine de uluslararası hukuka uygun olması adına Rusya Federasyonu yönetimi, Suriye yönetiminden gelen yardım talebi üzerine ülke yönetimine destek vermeye karar verdiğini ilan etmiştir. Bu kapsamda olmak üzere, Suriye'nin yardım ve destek talebi aynı gün Rusya Federasyonu yönetimi ve Federasyon Konseyi tarafından görüşülmüş ve kabul edilmiş ve Suriye'ye Rus askeri birliklerinin gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Rus askeri varlığının zirve yaptığı dönemde asker sayısı 10.000'e kadar çıkmıştır (Sliwa, 2021: 107). Ancak Suriye'deki Rus ÖAŞ mevcudiyeti bundan çok daha önce başlamıştır (Sliwa, 2021: 106). Rusya'nın ÖAŞ kullanmasının arkasındaki amaç ve motivasyon kaynağı Suriye ile yapılan koruma anlaşması vasıtasıyla ülkedeki etki ve

mevcudiyetini resmen müdahil olmadan attırmak ve ulusal çıkarları maksimize etmektir. Bir diğer amaç da Rusya'nın Ortadoğu'daki çıkarlarının gerçekleştirilmesinde kullanılabileceği için Beşar Esad'ı ve iktidarını desteklemek ve korumaktır. Yine Rusya'nın sınır komşularında yaşanan renkli devrimlerin Ortadoğu'da yayılması ve tekrarında Rusya'nın Ukrayna, Gürcistan gibi sınır komşularına sıçraması ve Rusya'yı istikrarsızlaştırmasının önlenmesidir. Ek olarak Suriye'de eski Sovyet cumhuriyetlerinden gelen radikaller de bulunmaktadır. Bunların Rusya'ya ve ülkelere geri dönmeleri ve Rusya'ya geri dönmelerinin önü alınmalıdır. Suriye ayrıca, Rusya'ya sağladığı Tartus deniz ve Hmeymim hava üssü sayesinde ülkenin Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'da olmasına imkân verdiği için ayrıca stratejik önemde bir ülkedir ve Rusya'nın yüzlerce yıllık rüyası olan Sıcak Denizlere İnme politikasını da uygulamasına imkân vermektedir (Sliwa, 2021: 107). Bu sebeplerden dolayı eline geçen fırsattan azami fayda sağlayabilmek adına ÖAŞ'ları da bir araç olarak kullanmaktan çekinmemiştir.

Düzenli ordu birliklerine ek olarak, Suriye yönetimine askeri güvenlik şirketi yoluyla sağlanacak destekte Rusya'nın Makul İnkâr Edilebilirlik (Plausible Deniability)¹ imkânı olacağı da ifade edilmiştir (Borshchevskaya, 2019; Center for Strategic and International Studies, 2020; Stronski, 2020; Bryjka, 2023; Peet, 2024). Grup, Suriye muhalefetine karşı girişilen askeri harekâtlarda görev almıştır (Sliwa, 2021: 109). Bununla eş zamanlı olarak ülkenin petrol üretim tesisleri ve petrol yataklarının olduğu bölgelerin de korumasını, dolayısıyla da kontrolünü eline almıştır. Slavonic Corps'un kuruluşu ile ilgili bir diğer iddiaya göre ise 2013 yılının yaz aylarında Moran Security Group, Suriye Petrol ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile enerji üretimi ile ilgili tesisler ve özel altyapının korunması için anlaşmıştır (Murtazin, 2017; Sliwa, 2021: 106). Ancak Moran Security'nin üst yönetimi Suriye'deki savaşa doğrudan dâhil olmayı riskli bulduğu için bir alt grup ve taşeron şirket olarak Slavonic Corps'u kurma yoluna gitmiştir. Kuruluşu takiben, 2013 yılı Ekim ayında iki eski Moran Security yöneticisi, Vadim Gusev ve Yevgeni Sidorov ve Moran Security Group başkanı Vyacheslav Kalasznikov 267 kişilik bir silahlı güç toplamayı başarmıştır.² Bu silahlı güce Suriye petrol ve doğalgaz endüstrisinin tesislerini korunması görevi verilmiştir (Khazov-Kassia, 2018a; Sliwa, 2021: 109). Bu sayede bu ve benzeri yerlerde asker tutmak zorunda kalmayan Suriye yönetimi muhaliflerle mücadelede daha fazla asker ayırabilmiştir (Sliwa, 2021: 109).

¹ "Makul inkâr edilebilirlik, genellikle resmi veya gayri resmi bir emir komuta zincirindeki üst düzey yetkililer olmak üzere kişilerin, kurumsal hiyerarşilerinin üyeleri tarafından işlenen herhangi bir menfur eylemle ilgili bilgi veya sorumluluğu inkâr etme yetisidir" (Vukušić, 2019, 256-272; Poznansky, 2020; Gilbert, 2021; Van Till, 2024).

² "Slavonic Corps'un eleman temini işleri, bizzat Moran Security Group başkanı olan Vyacheslav Kalasznikov'un idaresi altında olmuştur" (Sliwa, 2021: 108).

Slavonic Corps mensupları, Suriye'ye gitmek için önce uçakla Beyrut'a götürülmüş, oradan da karayolu ile Şam'a geçmiştir. Nihai varış noktaları ise Lazkiye'deki Rus askeri üssü olmuştur. Üsse yerleşen Slavonic Corps mensupları iki ayrı gruba ayrılmıştır. Gruplardan birisi Kuban bölgesinden gelen Rus Kazaklardan oluşurken, diğer grup ise Dimitri Utkin önderliğindeki Ruslar ve diğer etnik gruplardan gelen askerlerden oluşmuştur (Sliwa, 2021: 109). Dimitri Utkin, şirkete "Wagner" ismini öneren kişidir. Ancak "Wagner" öncelikle Utkin'in lakabı olmuştur (Livingstone ve Sauer, 2023; Seddon, 2023). Bu dönemde Slavonic Corps, Kıbrıs merkezli bir şirket olan Zeitplus Consultancy Services Ltd. ile koordineli olarak çalışmıştır. Zeitplus resmi açıklamalara göre Suriye yönetimine insani yardım sağlamış, askeri operasyonlara dâhil olmamıştır (Sliwa, 2021: 109). Askeri operasyonlara katılan Slavonic Corps olmuştur.

Bu noktada geçmişe bakıldığında, Rusya Federasyonu yönetiminin tüm umutlarına rağmen Slavonic Corps girişiminin daha başından başarısızlığa mahkûm olduğu iddia edilebilir. Bu iddiaya dayanak olacak sebepler ise:

-Yetersiz askeri ekipman ve demode olmuş silahlar. Örneğin 1979 yılında üretilmiş zırhlı personel taşıyıcılar, demode olmuş, eksik bakım ve yedek parça tedarikinde yaşanan sorunlar nedeniyle oldukça sık arızalanan T-72 tankları, zırhlı otobüs ve jeepler, 1939 ve 1943 yıllarında üretilmiş olan makineli tüfek ve havan topları vb. (Sliwa, 2021: 109).

- Suriye Ordusu ile irtibat ve koordinasyon problemleri. Potansiyel saldırganlar hakkında bilgi ve istihbarat paylaşımı olmaması, hava desteğinin yokluğu.

- Yanlış amaç seçimi. Slavonic Corps'un öncelikli amacı Deyr-i Zor bölgesindeki petrol tesislerinin korunması olarak belirlenmiştir. Ancak Slavonic Corps'un Suriye'ye intikal ettiği tarihte bu tesisler Suriye yönetiminin kontrolünde değildir. Bu yüzden önce bölgenin muhalif güçlerden temizlenmesi gerekmiştir. Ancak Slavonic Corps personelinin personel sayısı ve elindeki imkânlar bu durum için yeterli değildir. Bu yüzden sayıları birkaç yüz olarak ifade edilen Ruslar, sayıları 2.000-6.000 arasında olduğu iddia edilen muhalif güçlerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Suriye yönetimi de Ruslara hiçbir zaman muhalif güçler hakkında detaylı bilgi sağlamamıştır (Sukhankin, 2019c; Sliwa, 2021: 109). Buradaki insan açığının kapatılması için Suriye'de yönetime destek için bulunan Rus Hava Kuvvetleri yoğun şekilde kullanılmıştır.

Slavonic Corps'un ilk ciddi askeri harekâtı doğu Suriye'deki Humus yakınlarındaki El-Sükna'da cereyan etmiştir. Ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır ve Suriye yönetiminde hayal kırıklığına sebep olmuştur ve şirket personeli Suriye'den geri çekilmiştir (Sliwa, 2021: 109). Harekâtın geneli başarısız olsa da, Rus paralı askerlerin Suriye'deki diğer güçlere göre daha iyi eğitilmiş oldukları görülmüştür. Zira bölgeye giderken pusuya düşürülen Ruslar, pusudan 6 yaralı vererek kurtulmayı başarmıştır (Khazov-Kassia, 2018a). Suriye'de başarısız olsalar da, Slavonic Corps personelinin bir kısmı ile yöneticilerinden birisi olan Dimitri Utkin 2014 yılında, fakat bu sefer Ukrayna'da, Wagner askeri güvenlik şirketi çalışanı olarak ortaya çıkmıştır, elde edilen bilgi birikimi de Wagner Group'un teşkili sırasında kullanılmıştır (Sliwa, 2021: 109).

1.2. Wagner Group

Wagner Grup'un kuruluşu 2014 Mayıs ayı ile 2015 yılı Şubat ayı arasında kalan dönem arasındadır. Şirket kuruluşundan itibaren ülke dışında çalışmıştır zira bu türden şirketler Rusya Federasyonu Anayasası ve Ceza Kanunu'na göre yasadışıdır (Sliwa, 2021: 101, 104).³ Yine 2014 yılında yayınlanan Rusya Federasyonu Askeri Doktrini belgesinde ÖAŞ önemli bir askeri risk olarak tanımlanmıştır ancak bununla birlikte devletlerarası ilişkilerde dış politika amaçlarını gerçekleştirme noktasında araç olarak sağlayacakları faydalar ve modern savaşın yeni bileşenlerinden biri olduğuna da dikkat de çekilmiştir (Sliwa, 2021: 104).

O dönemde özel bir şirket olduğu iddia edilen Wagner şirketi, çalışanlarının kişisel irtibatlar üzerinden dahi olsa, Rusya Federasyonu güvenlik örgütleri ile yakın temasta olmuştur (Sliwa, 2021: 101). Rus Devleti de daha ilk baştan itibaren Wagner başta olmak üzere Rus ÖAŞ'ları ile bir bağlantı veya irtibat olmadığını iddia olarak öne sürmüştü, yukarıda da ifade edildiği üzere kanunen kurulmalarına imkân olmadığı için Rusya'da ÖAŞ olmadığı propagandası yapılmıştır. Bununla birlikte ÖAŞ'ların Rusya'da legal olarak bulunabilmeleri adına 2012 ve 2014'te girişimler olmuştur ancak bu girişimler bir sonuca ulaşmamıştır. Bu kapsamda yapılan son girişimin 2018 yılındadır ancak o da ilk ikisi gibi başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Sliwa, 2021: 105).

Şirket ve personeli özellikle Doğu Ukrayna'daki faaliyetleri ile daha da bilinir hale gelmiş ve iyi eğitilmiş paramilitar bir birlik olarak görülmeye başlanmıştır (Sukhankin, 2019b). Faaliyetleri sebebiyle tüm dikkatleri üzerine çeken Wagner, en popülerlerinden birisi olsa da tek Rus ÖAŞ'ı değildir. Wagner'e ek olarak onun öncüsü olan Slavonic Corps, Anti-Terror Eagle, Redut-Anti-

³ 1993 tarihli Rusya Federasyonu Anayasası'nın 13. Maddesi (5)'inci fıkrası. (Sliwa, 2021: 104).

Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun 333. Maddesi. (Kimberly, 2019: 183, 191).

Terror, Cossacks, ENOT Group, MAR, Ferax ve Sarmat ismi ilk akla gelen Rus ÖAŞ'larıdır. Bir diğer dikkate değer Rus ÖAŞ'ı ise Wagner gibi Suriye'de de faaliyet göstermiş olan "Turan" veya diğer adı ile "Müslüman Tugayı" adındaki Rus özel askeri şirkettir. Bu şirketlerin hemen hepsinin ortak özelliği ise haklarında fazla bir bilginin olmamasıdır. O dönemde hâlihazırda tüm dikkati Wagner kendi üzerine çekmiş olduğu için bu şirketler gözlerden uzak kalabilmiştir (Sliwa, 2021: 101-102).

Ukrayna'daki başarısı üzerine Wagner Group çalışanları da durumun hassas olduğu Suriye'ye, mevcut yönetimi koruma ve destekleme amacıyla gönderilmiştir. Dikkatleri üzerine çeken Wagner Group'un lider kadrosundaki Rus askeri elitinden gelme isimler başarısında pay sahibi olmuştur. Bu isimler arasında en dikkat çekenleri Dimitri Utkin, Andrey Troshev ve Alexander Kuznetsov ilk akla gelen isimler arasındadır (Sukhankin, 2019c).

Bu isimlerden birisi olan Dimitri Utkin, Wagner ismini öneren kişi olarak da bilinmekte, şirketin isim babası olarak adlandırılmaktadır. Yarbay rütbesinden emekli olmuş profesyonel bir askerdir. 1970 yılında Ural Dağları'nın eteklerinde yer alan ve Asbest üretimi yapıldığı için aynı isimle anılan kasabada doğmuştur. Birinci ve İkinci Çeçen Savaşı'nda görev yapmış, Rusya Genelkurmay Başkanlığı emrindeki, Pskov Oblastı'nda konuşlu 1988-2008 yılları arasında GRU Spetsnaz birliğinde görev yapmış, en son olarak birliğin komutanlığı görevinde bulunmuştur (Sliwa, 2021: 108). Emekli olmasını takiben Moran Security Group'a katılmıştır. 2013 yılından itibaren Moran Security'nin alt şirketi olan Slavonic Corps'ta çalışmaya başlamış, şirket ile birlikte Ukrayna ve Suriye'de bulunmuştur. 2017 yılında, yakın zamanda yaşanan Wagner isyanından sonra bir uçak kazasında ölen Wagner Group'un sahibi Evgeni Prigozhin'in sahibi olduğu Concorde Management and Consulting Company de çalışmaya başlamıştır. 2018 yılında da bu şirketten istifa etmiştir. 53 yaşında iken Evgeni Prigozhin'le birlikte uçak kazasında ölmüştür (Al-Jazeera, 2023; Livingstone ve Sauer, 2023, Seddon, 2023; Vitkine, 2023).

Wagner bünyesinde çalışan bir diğer asker kökenli önemli isim ise Andrey Troshev (Sedoi)'dir. Sovyetler Birliği ve Rusya Federasyonu döneminde orduda görev yapmıştır. Afganistan ve Çeçenistan işgallerinde görev almıştır. İçişleri Bakanlığı'nın SOBR-Spetsnaz Özel Acil Müdahale Timi'nde komutanlık yapmış, buradan Albay rütbesi ile emekli olmuştur. Başarıları sebebiyle aldığı bir dizi madalya vardır. En son madalyasını ise 2016 yılında Palmira'nın alınması sebebiyle almıştır (Korotkov, 2017b; Sliwa, 2021: 111). 2016 yılından sonra St. Petersburg'taki Bölgesel Çatışmalar ve Askeri Çatışmaların Gazilerinin Haklarının Korunması Birliği'nin yönetiminde görev almıştır. Yukarıda ismi zikredilen son isim ise Aleksandr Kuznetsov'dur. Lakabı Ratibor olan Kuznetsov, Moskova Oblastına bağlı Solnechnogorsk'ta yerleşik bir özel kuvvetler birliğinin

komutanlığını yapmıştır. Albay rütbesi ile ordudan emekli olmuştur. Kuznetsov da Palmira'nın alınmasında gösterdiği başarı sonucunda madalya ile ödüllendirilmiştir (Sukhankin, 2019c; Sliwa, 2021: 111).

Batılı ve Rus kaynaklarının iddiasına göre bağımsız ancak Rus kanunlarına göre yasal bir şirket olamayan Wagner Group, o tarihlerde Rusya'nın Kafkaslar bölgesini izleyen en büyük radar üssünün de bulunduğu Krasnodar bölgesindeki Molmino askeri eğitim merkezinde bulunmuştur. Askeri bir tesis olan Molmino'da ayrıca Rus Genelkurmay Başkanlığı'nın GRU (Askeri istihbarat) biriminin 10. Bağımsız Özel Kuvvetler Tugayı da bulunmaktadır ve özel bir şirketin nasıl burayı kullanabildiği muammadır. Askeri atış poligonu olarak kullanılan Molmino'da çoğunlukla topçu ve füze sistemi eğitimi verilmektedir. Ek olarak Elektronik savaş ve hava-yer saldırılarının koordinasyonu, gerilla savaşı eğitimi de yapılmaktadır (Voenpro, 2013; Topwar, 2017).

Molmino poligonunda eğitim gören Wagner personeli GRU Eğitim tekniklerini de öğrenmiştir. Ancak 2017 yılına kadar olan dönemde 2 süren bu eğitimin süresi daha sonra kısaltılmıştır (Korotkov, 2017c; Sliwa, 2021: 109). Bu zorlu eğitim programını tamamladıktan sonra, 2014-2018 yılları arasında kalan dönemde Wagner Group'da çalışan paralı asker sayısı ile ilgili 5.000 rakamı telaffuz edilmektedir (Donpress, 2018). Bu sayıları binlerle ifade edilen paralı askerleri idare etmek için düzenli ordularinkine benzer bir askeri komuta-kontrol sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Ancak şirketi özellikle Suriye'de faaliyet göstermeye başlamasını takiben, 2016-2018 yılları arasında kalan dönemdeki artan gizliliği, şirketin faaliyetleri ile sevk ve idare sistemi hakkında yeterli bilgi toplanmasını önlemiştir. Bu dönemde Wagner Group, 2.349 paralı askeri Suriye'ye göndermiştir. Bu paralı askerleri iyi organize edilmiş bir sevk ve idare sistemi ile ülkede tutmuş ve onlardan azami faydayı sağlamaya çalışmıştır. Bu askeri sistem şu şekilde işlemiştir: En üstte bir yönetici-Komutan, onun altında orta kademedede 388 personelden oluşan bir yönetim birimi; 19 kişiden oluşan bir uzman/danışma-kurmay birimi ile 36 kişiden oluşan bir kontrol grubu. Bu hiyerarşik piramidin en alt kademesinde ise 1.904 kadar paralı askerden oluşan icracı grup vardır (Sukhankin, 2019c).

Wagner Group söz konusu olduğunda, o dönemde genel olarak üzerinde durulan nokta; grubun askeri unsurlarının koordinasyonuna verilen özel önemdir. Bu noktada en önemli görev şirketin askeri hazırlıklar biriminin olmuştur. Askeri hazırlıklar biriminin emrinde birden fazla askeri grup vardır ve birim, bu birliklerin silah eğitimi (ognevaya podgotovka), istihkâm eğitimi (inzhenernaya podgotovka), zırhlı birlik eğitimi (ekipazi tankov i BMP), askeri taktik eğitimi (takticheskaya podgotovka) ile topçu ve hava savunma sistemi (artilleria i PVO) eğitimlerinden sorumludur (Sukhankin, 2019c).

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar göstermiştir ki, özel bir askeri şirket olduğunu ve Rusya Federasyonu devleti ile bir bağlantısı olmadığı iddia edilen, ülkede yasadışı kabul edildiği halde özel bir askeri üssü de kullanabilen Wagner Group'un kullandığı sevk ve idare sistemi Rusya Federasyonu Ordusu'nun kullandığı sistemin neredeyse aynıdır. Bunun önemi şudur; bu sayede Wagner Group, Batılı ülkelerde sayıları binleri bulan Özel Güvenlik Şirketleri'nden farklı olarak düzenli ordular tarafından gerçekleştirilebilen askeri harekâtların benzerlerini rahatlıkla yapabilmektedir. Bunun bir örneği de Moran Security ile Nijerya arasında yaşanan gerginlikte görülmüştür. 2012 yılında Moran Security, sahibi olduğu gemilerden biri olan Myre Seadiver ve mürettebatı silah kaçakçılığı yaptıkları suçlamasıyla Nijerya makamlarınca alıkonulmuştur. Gemide yapılan aramada Nijerya güvenlik güçleri AK-47 ve Benelli MR1 tüfekleri ve bu silahlara ait mermiler bulmuştur. Moran Security yönetiminin Nijerya'nın bu kararına oldukça tepkisi sıra dışı bir tepki vermiş ve şirket yönetimi, Nijerya devletini tehdit etmiştir. Moran Security yönetimi, Nijerya Ordusu ile karşılaşmaya hazır olduklarını, bunun için Rus Devleti ve onun silahlı kuvvetlerinin desteğine ihtiyaçları olmadığını ifade etmiş; şirket yönetimi nihai karşılaşma için Rus Devleti'nin kendilerine izin vermesinin yeterli olacağını da eklemiştir (Kılıoğlu, 2022, 644). Wagner Group'tan önce de olsa, bu örnek Rus özel askeri şirketlerinin kendilerine ve sistemlerine duyduğu güveni göstermesi açısından önemlidir. Wagner konusuna dönecek olursak, konu ile ilgili Wagner'in 2014-2015 yılları arasında Ukrayna ve 2015 yılından sonra Suriye'de katıldığı operasyonlar, en iyi örneklerdir (Sukhankin, 2019c).

İdare ve sevk sistemi gizli tutulan Wagner Group'un mali bilgileri de açık ve şeffaf olmamıştır. Pek çok mali konu ve işlem hakkında net bilgiler yoktur. Bununla birlikte zorunluluklar sebebiyle ilan edilen bilgiler sayesinde kısmen de olsa 2014-2018 yılları arasındaki dönem hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Mali tablolarda önemli yer tutan giderlerden birisi maaş ödemelerdir. Şirketin maaş politikasında en az birkaç defa değişikliğe gidilmiştir. Şirketin kuruluş döneminde, 2014 yılındaki Ukrayna'daki çatışmaların başladığı sırada, Molmino'da iki aylık eğitim döneminde her paralı askere 80.000 Ruble (1.200 Dolar) aylık verilmiştir. Ukrayna gidip ve sınırı geçtikten sonra bu ücret 120.000 Ruble'ye (1.800 Dolar) çıkmıştır. Bununla birlikte Wagner personeli, Rusya tarafından Luhansk Halk Cumhuriyeti olarak adlandırılan bölgede paramiliter faaliyetlerde görev aldıklarında ise aldıkları aylık ödeme 180.000 Ruble (2.800 Dolar) olmuştur. Ek olarak Ukrayna Ordusu ile girilen çatışmalarda 60.000 Ruble (900 Dolar) ödeme yapılmıştır (Sukhankin, 2019c; Sliwa, 2021: 109). Karşılaştırma yapmak için rakam vermek gerekirse; Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyeti kökenli isyancılar bu dönemde aylık ortalama 15.000 Ruble (240 Dolar) almışlardır (Korotkov, 2015).

Wagner'in Ukrayna'daki faaliyetlerini Suriye dönemi takip etmiştir. Ancak Suriye dönemi tek bir bölüm halinde ele almak doğru olmayacaktır. Şirketin Suriye'de, 2019 yılına kadar olan süredeki faaliyetlerini incelemekte olduğumuz bu çalışmada, Wagner'in bahsi geçen süredeki faaliyetlerini 2015-2016 yıllarını kapsayan ilk dönem ve 2017 sonrası olmak üzere iki kısma ayırarak incelemek yerinde olacaktır. Mali açıdan değerlendirecek olursak, 2015-2016 yılları arasını kapsayan ilk dönemde Wagner milislerinin kazancı ortalama 3.800 Dolar kadar çıkmıştır. Ancak bu durum 2017 yılından itibaren değişmeye başlamış, 8.000 Dolar kadar çıkmıştır. Bu rakamı şişirilmiş olarak görenler de mevcuttur. Rakamın en fazla yarısı, yani 4.000 Dolar seviyesinde olacağı iddia edilmiştir (Rozhdestvensky, Baev ve Rusyaeva, 2016a). Bu konu ile ilgili eski bir Wagner mensubu ile yapılan görüşmede ise kendisi ile yapılan sözleşmede 4.000 Dolar verilmesinin vaat edildiği ancak nadiren bu ücreti alabildiğini ifade etmiştir. Kendini kanıtladıktan sonra aylık ek 150.000 Ruble (2.800 Dolar) ek ödeme aldığını, keza başarılı geçen operasyonlar sonrasında ayrıyeten, taban maaşın %30'undan başlayıp %100'e kadar ulaşan tek seferlik görev tazminatı de verildiğini ifade etmiştir. Bu anlatılanlardan çıkan sonuç ise; Wagner'in maaş politikasının çalışanın yetenekleri ve tecrübesi ve verilen görevin zorluğuna göre değişkenlik gösterdiğidir. Bu farklılık olası bir yaralanma veya ölüm halinde personelin ailesine ödenen tazminatlarda da kendisini göstermektedir. Wagner'in standart ölüm tazminatı 3.000.000 Ruble (46.000 Dolar) ile 5.000.000 Ruble (80.000 Dolar) arasında değişmiştir (Rozhdestvensky, Baev ve Rusyaeva, 2016b) Rus askeri uzman ve Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı Halk Konseyi üyesi (E) Albay Viktor Baranets Wagner vb., Rusya Federasyonu Anayasasına göre illegal olan bu şirketlerin çalışanlarına yüksek ödemeler yaptıklarını zira ölüm risklerinin daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Keza bu şirket personeli Rus ordu personeline de daha fazla ödeme almaktadır. Bu dönemde Suriye'de görev yapan Rus ordu personeli içinde en yüksek rütbedeki görevlilerden olan bir Albay dahi 210.000-250.000 Ruble (3.100-3.700 Dolar) arasında ücret almaktadır (Sukhankin, 2019c).

Yapılan bu eleştiriler üzerine 2017 yılında Wagner Group'un finansmanı Suriye Devleti'nin sorumluluğuna geçmiştir. Bundan sonra da ödemeler de sürekli olarak kronik gecikmeler yaşanmış, taraflar arasında anlaşmazlıklar eksik olmamıştır. Bunlar sonucunda artan bir huzursuzluk baş göstermiştir (Yakoreva ve Reyter, 2018). Rus kaynaklarına göre sadece en iyi uzmanlar yüksek ücret almıştır; ortalama 240.000 Ruble (3.300 Dolar) Daha alt kademedeki çalışanlara ise ortalama 2.200 Dolar ücret ödenmiştir. Ücretteki bu değişimin Suriye'de görev yapan Wagner personelinin kendileri, eğitim ve donatımları üzerinde oldukça kötü etkileri olmuştur. Ücretlerin düşmesi personel kalitesinin de düşmesini beraberinde getirmiştir. O dönemde ücretlerde yaşanan bu düşüşün Wagner'in sahibi Evgeni Prigozhin ile dönemin Savunma Bakanı Sergey Shoigu

arasında, ekonomik kaynakların kullanımı konusunda ortaya çıkan görüş ayrılığının bir sonucu olduğu iddia edilmiştir. Buna ek olarak Wagner Group'a katılmak isteyen çok sayıda gönüllünün de ücretlerin düşmesine neden olduğu da iddialar arasındadır (Sukhankin, 2019c).

1.3. Şirketlere Personel Temini

Suriye ve Ukrayna'da öldürülen Wagner paralı askerlerinin biyografileri incelendiğinde görülen; genelde orta yaş grubuna dâhil (35-47 yaş), aile babası kişiler oldukları görülmektedir. Genellikle ticaretle başarısız olan bu kişiler, Rusya Federasyonu'nun düşük gelirli bölgelerinden gelen, birikmiş borçları olan ama bu karşın başarılı bir askeri geçmişi olan emekli askerlerdir. Hepsinin bir başka ortak özelliği de sivil hayata adapte olamamış olmalarıdır. Bu eski askerleri hedef alan ÖAŞ personel temin süreci, Rusya'nın kamu kurumları ile özel sektör şirketlerinin doğrudan ve dolaylı olarak dâhil olduğu karma bir süreçtir. ÖAŞ personel temini sürecinin ana kaynakları sırasıyla: Gazi örgüt ve toplulukları ve Ordu, Hava ve Deniz Kuvvetleri ile İşbirliği Gönüllüler Örgütü-DOSAAF (Sukhankin, 2019c). Bir diğer personel temin yolu ise ülkede 1992 yılından beri yasal olarak çalışabilen Özel Güvenlik Şirketleridir (ÖGS).⁴ Bu şirketler ÖAŞ'lara personel sağlayan mekanizmalardan biridir (Sliwa, 2021: 105). Zira Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı'nın 2015 yılında yayınlamış olduğu rakama göre ülkede 60.000'in üzerinde ÖGS faaliyet göstermekte ve bu şirketlerde 700.000 kişi çalışmaktadır (Kryazhev, 2015). Bu şirketlerin bazılarının eleman temine ek olarak ÖAŞ'lara kanuni koruma da sağladığı iddia edilmektedir (Sliwa, 2021: 105).

Gazi örgüt ve toplulukları kategorisinde iki önemli örgüt vardır. Bunlardan ilki 2015 yılında kurulan Donbas Gönüllüleri Birliği-Union of Donbas Volunteers. Bu grubun doğrudan V. Putin'in yakın çevresinde yer alan isimlerden birisi olan Vladislav Surkov'a bağlı olduğu iddia edilmiştir (Zverev, 2017). Surkov, 2020 yılında Putin tarafından görevinden uzaklaştırılmış ve ev hapsine alınmıştır (BBC, 2020; Galeotti, 2020; RFE/RL, 2020; The Moscow Times, 2020, Socor, 2020). Surkov'a bağlı olan bu örgüt bir başka ÖAŞ ile de irtibatlıdır; ENOT Corps. Donbas bölgesi ve Balkanlardan gelen gönüllülere eğitim veren ENOT Corps'un, Wagner de dâhil olmak üzere tüm Rus ÖAŞ'larının insan kaynağı ihtiyacını karşılamada kullanıldığı iddia edilmektedir (Sukhankin, 2018a; Sukhankin, 2018b). Bu kapsamda ismi zikredilmesi gereken ikinci önemli örgüt ise Combat Brotherhood'dur. 1997 yılında kurulan bu örgütün en tanınmış üyelerinden birisi de Yugoslavya İç Savaşı'na katılmış bir Rus Kazak olan Georgy Tsurkanu'dur (Interfax, 2017). Tsurkanu, 2017 yılında Suriye'de Eş-Şula yakınlarında DAES'e esir düşmüş ve öldürülmüştür.

İlk başta Tsurkanu ile olan bağıını kabul eden örgüt daha sonra bu beyanını yalanlamış ve Suriye'de savaşmak üzere gönüllü toplamaya yardımcı olmadıklarını iddia etmiştir. Ayrıca 2017 yılında Yüce Don Ordusu adlı grubun üyesi olan Roman Zabolotny, Tsurkanu ile birlikte DAES'e esir düşmüştür. Don Ordusu'nun basın sözcüsü Zabolotny'nin üyeleri olduğunu kabul etse de, Suriye iç savaşında Rus Kazakların müdahil olması durumu hakkında bir bilgilerinin olmadığı iddia etmiştir (Sukhankin, 2019c).

Rus ÖAŞ personel temini için çalışan bir diğer önemli örgütlenme ise Rus Kazakları örgütleri ve topluluklarıdır. Dönemin Rus yanlısı Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç, hükümet karşıtı protestoların bastırılması için Rus Kazakların toplu olarak askere alınması için hazırlık yapılması konusunu ilk kez 2014 yılı Ocak ayında ortaya atmıştır. Bu isteğini teklifi o dönemde gündeme getiren Duma Başkan vekili ve Kazak Generali Ataman Viktor Volodatski olmuştur (E-News, 2014). Bu girişimden sonra Rus Kazakları Kırım'ın ilhakı ve güneydoğu Ukrayna'daki çatışmalarda aktif rol almışlardır. Ancak Rus Kazakların harekât sahası Ukrayna ile sınırlı kalmamıştır (Sukhankin, 2019c).

Rusya'da ÖAŞ'lara eleman temininde başvuru kaynaklarından biri diğeri de Ordu, Hava ve Deniz Kuvvetleri ile İşbirliği Gönüllüler Örgütü-DOSAAF'tır. Dönemin DOSAAF Başkan yardımcısı Nikolay Staskov, Savunma Bakanı ile kendi organizasyonları temelinde bir ÖAŞ kurulması talebini Rusya Federasyonu Savunma Bakanı ile görüştüklerini açıklamıştır. Staskov'a göre ÖAŞ kuruluşu için en uygun örgüt DOSAAF'tır, zira örgüt askeri birlik ve asker hazırlama konusunda tecrübelidir (Russian RT.com, 2018). 2017 yılında DOSAAF'ın eski başkan yardımcısı General Aleksandr Kolmakov, ordudan emekli olan istihkâmcılardan oluşan bir şirketin eski çatışma bölgelerinde mayın arama-temizleme işlerinde görev aldığını ve bu şirketin DOSAAF'ın işleyişinin temel alınarak kurulduğunu ifade etmiştir. Bir eleman temin kanalı ise Askeri Komiserlikler (*voyenkomati*) olmuştur (Sukhankin, 2019c). Ülke geneline dağılmış olan Askeri Komiserliklerde Wagner Group için de eleman temini yapıldığı yönünde iddialar var olmuştur. Hatta bu iddialar rapor haline de getirilmiştir. Bu bürolarda özellikle Afganistan, Tacikistan, Çeçenistan ve Güney Kafkasya gibi aktif çatışma bölgelerinde görev yapmış olan yedekler tercih edilmektedir. Bunlar içinde de Spetsnaz, Hava İndirme/Paraşütçü (VDV) ve istihbarat birimlerinde görev yapmış olanlara öncelik verilmiştir (Makarenko, 2014).

2. Rus ÖAŞ ve Suriye

Wagner güçleri eleman seçimi ve iki ay süren özel kuvvet eğitimini takiben Suriye'ye iki yoldan; deniz veya havayolu ile taşınmıştır. Denizyolu ile gidişte Sivastopol

⁴ "Rusya'da ÖGS, altyapı tesislerinin, özel şirketlerin, kişilerin, işyerleri ve ulaşım araçlarının silahlı güvenliğinin sağlanmasından sorumlu şirketlerdir" (Sliwa, 2021: 106).

ve Novorossiysk önemli limanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. 2015 yılında Suriye'ye gönderilen askeri sevkiyatlar da çoğunlukla deniz yoluyla yapılmıştır (RIA Novosti, 2014; Sliwa, 2021: 109). Bu kapsamda ilk sevkiyat 20 Ağustos 2015 yılında Alligator sınıfı çıkarma gemisi olan Nikolay Filchenkov'la yapılmış, bunu Eylül ayı sonlarında gönderilen iki çıkarma gemisi Korolev ve Novocherkassk, ile Caesar Kunikov takip etmiştir (Bosphorus Naval News, 2015; Rambler, 2015). Rusya Federasyonu'nun "Suriye Ekspresi" misyonunda Rusya'nın Karadeniz Filosuna bağlı gemiler çoğunlukla görev almıştır (Sliwa, 2021: 109). Bunun istisnası Baltık Denizi Filosuna bağlı olan büyük çıkarma gemisi Kaliningrad'tır. Kaliningrad'ın Boğazlardan geçişi dikkatleri üzerine çekmiştir (Krutov, 2015b). Deniz yolu, taşıma maliyetleri düşürdüğü için daha çok, malzeme, araç ve cephane naklinde kullanılmıştır. Bu noktada, fark edileceği üzere, personelin hızlı bir şekilde nakline izin verdiği için havayolu öncelikle tercih edilen yol olmuştur. Eylül 2015 itibarıyla Moskova'dan Suriye, günde en az iki uçuş gerçekleştirilmiştir. Ancak Rus kaynaklarının verdiği bilgiye göre asıl uçuşlar VDV birliklerinin bulunduğu Mozdok, Ryazan, Ivanova gibi şehirlerden yapılmıştır (Krutov, 2015a). Bu noktada Wagner'in sefeli olan Slavonic Corps'a göre daha başarılı olmasının ardında yatan sebebin Rusya Federasyonu Güney Askeri Bölgesi'nin askeri ve lojistik kaynaklarının şirketin kullanımına tahsis edilmiş olması olduğu ifade edilmiştir. Bu noktada Wagner Group için Rostov na Donu (Rostov on Don) şehri kilit önemde olmuştur. Güney Federal Bölgesi'nin güney ucunda yer alan şehir, güney Rusya'daki önemli bir lojistik ve aktarma merkezidir. Şehrin içinde bulunduğu Rostov Oblastı, Doğu Ukrayna sorununda da önemli bir rol oynamış, Donbas ayrılıkçı güçlerine teknik malzeme tedarikinde ana yol olmuştur. Eş zamanlı olarak Rostov şehri, Rus askeri birliklerini (ÖAŞ ve düzenli askeri birlikler) Suriye'ye taşıyan Cham Wings havayolu şirketinin de merkezi olmuştur (Radio Svoboda, 2018). Wagner Group'un paralı askerleri de bu oblasttaki Plotov Uluslararası Havaalanı'ndan Suriye'ye taşınmıştır. Sovyet döneminde bu türden sevkiyatlar gövde gösterisi yapmak için deniz yolu ile yapılırken, Wagner örneğinde görevinin gizliliğinin muhafazası için havayolu ile yapılmıştır (Sukhankin, 2019c).

Suriye'de adını duyuran Wagner Group'ta Rus Siloviki (istihbarat ve güvenlikle ilgili birimler) çalışanları ve ÖAŞ endüstrisi ile adı birlikte anılan kişiler yönetiminde söz sahibi olmuştur. Bu yapı içerisinde resmi kamu görevlileri ile özel sektörden gelen isimleri de barındıran karma bir yapı şeklinde olmuştur. Wagner Group'la doğrudan ilişkili isimlerden biri de adı Rus savunma sanayi ile ilgili konularda sıklıkla duyulan ve 2023 yılındaki Wagner İsyanı'ndan sonra gözden düşen ve daha sonra bir uçak kazasında ölen, Evgeni Prigozhin'dir. Rus işadamları olarak tarif edilen Prigozhin'in sabıkalıdır ve geçmişinin bir kısmı da şaibelidir. 1961 yılında o zamanki adı ile Leningrad olan St. Petersburg'ta doğmuş olan

Prigozhin, 1979 ve 1981 yılları arasındaki dönemde kara para aklama ve kadın satıcılığı suçlarından hüküm giymiş ve 9 yıl hapis yatmıştır. Aslen St. Petersburg'lu olması sebebiyle, St. Petersburg Belediye Başkanı Anatoli Sobchak ve onun eski koruması Viktor Zolotov'la yakın ilişkileri olmuştur. Zolotov daha sonra Rusya Federasyonu Milli Muhafızlarının Başkanlığını ve Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Zolotov, ayrıca 1990'lı yılların sonlarından bu yana Vladimir Putin'in yakın çevresinde yer almaktadır (Volchek, 2018). 2010 yılından sonra, aynı dönemde Catering işine de girmiş olan Prigozhin, Putin'den şahsi destek görmüştür. Öyle ki Putin, Prigozhin'in catering şirketlerinden (Concord Catering) birisinin açılışına dahi katılmıştır. Kremlin'den gelen bu üst düzey destek, Prigozhin'in dokunulmaz olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu desteğe karşılık olarak Prigozhin'den bir dizi hassas konuda yardımı talep edilmiştir. Desteği istenen örtülü faaliyetlerden biri de Rusya'nı iç ve dış düşmanlarına karşı yürütülen psikolojik harekâta yardımcı olmasıdır. Bu amaçla Internet Araştırma Ajansı (kod adı Olgino Troll Fabrikası) kurulmuş, bu kuruluş 2014 yılında Ukrayna Krizi patlak verdikten sonra, Ukrayna ve Batı karşıtı dezenformasyon kampanyaları düzenlemiştir. Bu kuruluş ayrıca 2016 yılındaki ABD Başkanlık seçimlerine hile karıştırmakla suçlanmıştır. Bu konu ile ilgili hazırlanan raporlarda Prigozhin'in sahibi olduğu Concord Catering'in bu yapılmaya ciddi derecede destek verdiği iddia edilmiştir (Korotkov, 2014). Bir süre sonra, 2013 yılından başlayarak, Prigozhin'le irtibatlı örgütlenmeler ülke dışındaki askeri görevleri de yerine getirebilecek bir ÖAŞ kuruluşu için de çalışmaya başlamıştır. Rus basını bu dönemle ilgili önemli bir noktaya dikkatleri çekmiştir: Yukarıdaki AÖŞ kurma girişimi ile hemen hemen aynı dönemde başta Concord Catering olmak üzere, Prigozhin'in şirketleri Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı ve Moskova Şehir Konseyi ile oldukça kârlı anlaşmalar yapmıştır. Toplam rakam bilinmemekle birlikte, 2014-2019 yılları arasında kalan dönemdeki kümülatif toplamın 2,2 Milyar Dolar olduğu tahmin edilmektedir. Rus kaynaklarına göre Prigozhin'in şirketleri üzerinden aktarılan mali kaynak Wagner'in kuruluşunda kullanılmak içindir (Malkova ve Baev, 2019).

Wagner Group'la Prigozhin'in şirketleri arasındaki bir başka önemli bağlantı da, 2016 yılı sonlarında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Wagner, Suriye'de faaliyete geçmiştir. Ancak Prigozhin'in şirketlerinden birisi olan Evropolis, Suriye'nin petrol ve doğalgaz kaynaklarını, Suriye Petrol ve Doğalgaz Bakanı Ali Ghanem ve Rusya Federasyonu Enerji Bakanı Aleksandr Novak arasında imzalanan bir anlaşma kapsamında koruma işini almıştır. Bu anlaşma ile Suriye petrolünün ¼'ünün kontrolü de facto olarak Evropolis'in yani Prigozhin'in eline geçmiştir. Ancak üzerinde anlaşma yapılan bu kaynaklarla ilgili en önemli sorun kaynakların Suriye yönetiminin değil de muhaliflerin kontrolünde olmasıdır.

Bu yüzden anlaşmanın yürürlüğe girmesi için bu kaynakların ve bulundukları bölgelerin önce ele geçirilmesi gerekmektedir (Malkova, 2018). Bu sebepten dolayı, 2017 yılında Evropolis'in başına eski Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı Acil Müdahale Birliği-SOBR üyesi ve Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı, Kuzeybatı Federal Bölgesi komutanı olan Oleg Erokhin getirilmiştir. Şirket, Erokhin'den işletmesi kendisine tahsis edilen bölgeleri ele geçirmek için aktif bir şekilde çalışmaya başlamıştır zira o dönemde yapılan bazı tahminlere göre şirketin aylık net kârı 100 Milyon Dolar'dır (Korotkov, 2017a). Enerji kaynaklarının korunması ve işletimine ek olarak Evropolis, Suriye'de farklı sektörlere de talip olmuştur. Bunlardan birisi de elektrik üretim ve dağıtımıdır (Sukhankin, 2019c).

Prigozhin-Wagner bağlantısını açıkça teyit edilen bir başka detay ise 2018 yılında Suriye'de öldürülen bir Wagner personeli için Molmino askeri üssüne 20 km mesafede, Krasnodar Krai'deki Goryachy Klyuch kasabasında bir Şapel yapılmış ve Wagner personeli anısına bir anıt yapılmıştır. Bu anıtın aynı Suriye, Palmira'da da vardır (Andriukaitis, 2018). Şapelin yapım işini Prigozhin'in inşaat şirketi olan OOO Megalain yapmıştır (Grani, 2019). Rus Devleti ve idarecilerinin Wagner Group'un varlığı ve faaliyetlerinden haberdar olduğunun açık kanıtı 9 Aralık 2016 tarihinde ortaya çıkmıştır. Bu konuyu araştıran gazeteciler uzmanlar, Kremlin'de verilen davette toplam sayısı 300'ü bulan davetliler arasında Wagner Group yöneticileri de ter almıştır. Suriye'de, Palmira'nın alınmasında yararlılık gösteren Wagner komutanları davete nişanları takılı olarak katılmışlardır (Korotkov, 2016b; TASS, 2016; Sliwa, 2021: 111). Bu durum, o dönemde yasal olarak ülke içinde faaliyetlerine izin verilmese de, Kremlin'in Rus ÖAŞ'ları tanıdığı şeklinde yorumlanmıştır (Sliwa, 2021: 11). Takip eden dönemde, 2018 yılı Aralık ayında yapılan bir basın toplantısında da Putin, Ukrayna ve Suriye'deki çatışmalarda Wagner personelinin de görev aldığı kabul etmek zorunda kalmıştır (Vesti, 2018). Bu önemli bir beyandır zira Rusya daha önce bu çatışma bölgelerinde kendi vatandaşlarının olmadığını, aksi bir durumun Rusya Federasyonu Ceza Kanunu'nun 333'üncü maddesine göre suç teşkil edeceğini de ifade etmiştir. Gerek bu sebepten, gerekse Rus kayıplarının sayısının az gösterilmesi için, ancak daha ziyade makul inkâr edilebilirlik politikasının gereği olarak özellikle Suriye'de, Wagner personeli üzerinden olanların Rusya ile ilişkilendirilmesinin önünün alınması adına Rus paralı askerleri Suriye vatandaşlığına geçirilmiştir (Kimberly, 2019: 183, 191; Sliwa, 2021: 109). Bu sayede Rusya daha sonra Deyr- Zor olayında, olaya Rus vatandaşlarının karışmadığı iddia edebilmiştir.

2.1. Suriye: Başarılar ve Yenilgiler

Wagner Group'un eski çalışanlarından birisi Suriye'de, Suriye Ordusu'nun yetersizliği ve sorumluluğu kendilerine yıkma isteği sebebiyle, Wagner paralı askerlerinin ilk saldırı dalgası olarak kullanıldıklarını

ifade etmiştir. Wagner personeli tüm teknik işleri de yapmakta; hava saldırıları ve topçu atışlarını yönlendirmekte, düşman ilerleyişini durdurmada kullanılmaktadır. Çatışma veya görev bittikten sonra ise Suriye Ordusu gelmekte, TV kameraları önüne çıkmakta ve tüm işi sahiplenmektedir (Korotkov, 2016a). Bu durumun Wagner paralı askerleri arasında rahatsızlığa yol açtığı ifade edilmiştir.

Wagner personelinin yukarıda kısa değinilen Suriye'deki görevleri ve ülkede bulunuş süresi, 2018 yılına kadar olan sürede üç dönemde incelenebilir:

1. Keşif Dönemi (2015 Eylül-2016 yılı başları)
2. Çatışmalara Katılım (2016 Nisan/Mayıs-2016 Aralık)
3. Yoğun Çatışma Dönemi (2017 Ocak-2018 Şubat)

Keşif Dönemi'nde büyük ve önemli askeri operasyonlar yapılmamıştır. Adından da anlaşılacağı üzere, Wagner personeli kendilerine tahsis edilen yerler yerleşmiş ve ülkeyi tanımaya çalışmıştır. Coğrafi ve demografik yapının öğrenilmeye çalışıldığı bu dönemde muhaliflerle küçük çaplı karşılaşmalar olmuştur (Sukhankin, 2019c).

Bu hazırlık safhasını çatışmaların başlaması ve Çatışmalara Katılım Dönemi takip etmiştir. Artık araziye tanıyan Wagner personeli muhalif güçlere karşı ilk ciddi operasyonları düzenlemeye başlamıştır. Wagner paralı askerlerinin bu dönemde dâhil olduğu en önemli operasyon Palmira'nın alınmasıdır. 2016 yılı Mart ayında gerçekleşen harekât sırasında Wagner güçleri, Rus güçleri ve Suriye ordusu ile birlikte çatışmalara katılmıştır. Ancak harekâta ana hücum gücü olarak kullanılan Wagner güçleri, Rus Hava Kuvvetleri tarafından desteklendikleri halde Suriye'deki ilk zayıflarını da vermiştir (Sliwa, 2021: 111). Rus kaynaklarına göre toplam 32 ölü, 80 ağır yaralı olmak üzere 112 kayıp verilmiştir. İlk başlarda 300 kişilik iki grup bulunduran Wagner, bu rakamlara göre neredeyse savaşçı gücünün ¼'ini kaybetmiştir. Bu sebepten dolayı Wagner, ülkedeki paralı asker sayısını 2.000'e çıkarmıştır (Gavrilov, 2016). Yine Rus kaynaklarına göre, bu dönemde Wagner personeli düşman hatlarına karşı cepheden taarruzda kullanılmıştır. Bu sayede şirket personelinin savaş kabiliyeti ve yetenekleri Suriye yönetimine gösterilmeye çalışılmış ve mali külfetin bir kısmını üzerine alması istenmiştir. Bu dönemde ÖAŞ personelinin silah ve teçhizatı Suriye'de bulundukları dönemdeki en iyisi olmuş, bu sayede Suriye Ordusu ve milislerinden bağımsız hareket edebilmişlerdir (Sukhankin, 2019c). Yoğun Çatışma döneminde ise Wagner tarafından Suriye'de sağlanan askeri hizmetlerde kademeli olarak bir değişim yaşanmaya başlamıştır. Wagner, personelinin askeri becerilerini sahada sergiledikten sonra yaşanan en önemli değişim ve dönüşüm askeri operasyonlardan paramiliter tarzda operasyonlara geçiş yapılmasıdır. Bu yeni strateji

özellikle petrol kaynakları merkezi olan Palmira ile Halep ve Lazkiye yakınlarındaki petrol ve doğalgaz sahalarının kontrolünün sağlanmasında kullanılmıştır (Khazov-Kassiya, 2018b).

Çatışmaların yoğunlaşması üzerine ÖAŞ kayıpları da artmaya başlamıştır. Bunun da sebebi paralı askere Suriye yönetimi tarafından sağlanan silah ve teçhizatın kalitesinde yaşanan düşüştür. Eş zamanlı olarak Wagner personeline Suriye yönetimi tarafından yapılan ödemelerin düşmesi, personel kalitesinin de düşmesini beraberinde getirmiştir. Bunlar da kayıpların artmasına neden olmuştur (Korotkov, 2017c). Bazı Rus ve Batı kaynaklara göre ise bu durumun arkasında yatan sebep Rusya Federasyonu Savunma Bakanı Sergeu Shoigu ile Prigozhin ve şirketi arasında yaşanan sürtüşme ve fikir ayrılıklarıdır (Guselnikov, 2019). 2018 yılına doğru, Suriye’de her birinin mevcudu 300 olan 5 Wagner paralı asker birliği bulunmaktadır. Bunlardan arasında bir Zırhlı Birlik (Bromenicha Group), bir Topçu Bölüğü ve Bağımsız Keşif Bölüğü vardır. Her bir birlik yalnız olarak da saldırı gücü olarak kullanılabilir. Bu sayede çatışma esnasında taktik veya operasyonel görevleri yerine getirebilmekteydiler. Ancak başarıları kendilerinin değildi, Suriye Ordusu’nun zaferleri olarak lanse edilmiştir. Örneğin Palmira’daki T-4 (Triyas) Hava Üssünü Wagner güçleri geri almıştır. Keza Deyr-i Zor etrafındaki DAES kuşatmasının kırılması ve DAES güçlerinin geri püskürtülmesini, Fırat’ın karşı kıyısında yer alan Ebu Kemal’in işgal edilmesini de hep Wagner güçleri sağlamıştır. Ancak yazılı basında çıkan haberlere göre tüm bu sayılanlar Kuvvat’ül Nimr (Kaplan Gücü), Liwa Suqur al-Sahara (Çöl Şahinleri) ve diğer cesur Suriye Ordu birlikleri ile Hizbullah milislerinin başarısıdır. Ancak Wagner güçlerinin de başarısı sürekli olmamış, milislere karşı gösterilen başarı düzenli ordu birlikleri karşısında sergilenememiştir. Sonuç büyük bir yenilgi olmuştur (Sukhankin, 2019c).

2.2. Deyr-i Zor Bozgunu

7-8 Şubat 2018 gecesi, Suriye’deki ABD Özel Kuvvetleri ve hava gücünün de desteğine sahip olan ve çoğunluğunu PKK’nın Suriye kolu olan PYD’nin oluşturduğu SDF güçleri, Deyr-i Zor yakınlarında Esad güçlerinin baskınına uğramıştır. ABD Hava Kuvvetleri’nin müdahalesi üzerine çatışmaya katılan Esad güçleri ağır kayıp vermiştir (Roblin, 2018; Sliwa, 2021: 112). Esad güçlerine ek olarak onlara destek veren ve çatışmaya dâhil olan Wagner paralı askerleri de ağır kayıp vermiştir. Bu noktada bu olayı ve Wagner güçlerinin bölgede bulunuş sebeplerini daha iyi anlamak adına 2017 yılı yazında Suriye’nin bu bölgesinde yaşanan gelişmelere bakmak yerinde olacaktır. Bu dönemde bölgedeki DAES mevcudiyetinin sonlandırılması, ABD ve Rusya Federasyonu güçlerinin ve destekledikleri grupların karşı karşıya gelmemesi için bir tampon bölge oluşturulmasını zaruri hale getirmiştir (Kimberly, 2019: 183-194). Bu noktada Fırat Nehri, iki güç arasında doğal sınır olarak kabul edilmiştir. Ancak bu doğal sınır önemli enerji

kaynakları sahalarının, PYD kontrolü altındaki bölgede kalmasına neden olmuştur. Suriye yönetiminin bütçesine önemli bir katkı sağlayan ve iç savaşı sürdürmesi için gereken mali kaynağı da sağlayan petrol ve doğalgaz sahalarının kaybı Şam yönetimi için kabul edilemez bir durum olmuştur. Bu noktada Esad yönetimi ve Rusya Federasyonu yönetimi bir oldubitti ile bu bölgelerin kontrolünü ele geçirmenin uygun bir hareket olacağını düşünmüştür (Sliwa, 2021: 112). Bu bölgeden gelecek gelir olmadan Suriye yönetiminin ülkeyi yeniden inşa faaliyetlerini başlatması mümkün olmayacaktır (RBC, 2018). Bu yüzden Deyr-i Zor petrol ve doğalgaz yataklarının kontrolünü eline geçirmek isteyen Şam yönetimi bölgedeki Arap aşiretlerini de kendi safına çekmek için elinden geleni yapmıştır (RBC, 2018; Sukhankin, 2019c).

Rus kaynaklarına göre 7-8 Şubat gecesi cereyan eden saldırının hedefi Conoco petrol sahası ve havalisindeki tesislerdir. Şam yönetimi, Suriye Kürtleri ile otonomi görüşmelerinde kendisine karşı koz olarak kullanılabilir bu alan ve etrafındaki petrol ve doğalgaz işleme tesislerini ele geçirmeyi ve muhaliflerin elindeki önemli kozlardan da birini devre dışı bırakmayı da istemiştir (Tumakova, 2018). Bu sebeple Şam yönetimi bölgeye askeri yığınak yapmış ve Wagner güçlerinin de saldırıya katılmasını istemiştir. Bu olaya kadar nispeten bağımsız hareket edebilen Wagner güçleri, Suriye’de yaşanan güç mücadelesinde kullanılan araçlardan birisi haline gelmiştir. Saldırı ve yapılan hazırlıklar hakkında Suriye’deki Rus askeri komuta kademesine bilgi verilmemesi de önemli ve bir o kadar da ilginç bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır (Belenkaya, 2018). Bu iddiayı Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı da doğrulamış, Suriyeli gönüllü milislerin (opolchentsy) saldırıları hakkında Deyr-i Zor vilayetinin idari merkezi olan El-Salahiye’deki Rus operasyon grubunun komuta merkezine bilgi vermedikleri de beyan edilmiştir (Interfax, 2018a). Saldırının planlamasını yapanların büyük kısmı Suriyelidir ve karşılarındaki gücü destekleyen ABD’nin teknolojik üstünlüğünü küçümsemiş ve neler yapabileceklerini yanlış hesaplamışlardır. Sonuç olarak yaşanan çatışma üzerine yerdeki ABD Özel Kuvvetleri güçleri F-15E, B-52, MQ-9 SİHA, AC-130 Gunship ve AH-64 saldırı helikopterlerinden oluşan bir hava gücünü ve karadan da topçu desteğini yardıma çağırmıştır (Roblin, 2018). ABD hava gücü, Suriye Ordu birlikleri ile milislerini çölde açık alanda yakalamıştır (Sukhankin, 2019c). Görgü tanıklarının ifadelerine göre sonuç tam bir katliam olmuştur (Kimberly, 2019: 183-194).

Esad güçleri ile birlikte hareket eden Wagner personeli de saldırıda kayıp vermiştir. Rus paralı askerlerin verdikleri kayıplar hakkında farklı rivayetler bulunmaktadır. Açıklanan rakamlar da haberi veren kaynağa göre değişiklik göstermektedir. Öyle ki Reuters Haber Ajansı’nın Rus askeri doktorlarının ifadelerine dayandığı haberine göre 100 ölü, 200 yaralı rakamı verilmiştir. Bu her birinde 300 mevcudu olan Wagner

birliklerinden birinin imhası anlamına gelmektedir (Roblin, 2018; Żochowski, Strachota, Menkiszak, 2018; Sliwa, 2021: 112). Saldırı ile ilgili verilen bu rakamları Suriye’de Rus vatandaşı olmadığını, keza Rus askeri kayıplarının da olmadığını ifade eden Rusya Federasyonu resmi makamları yalanlamıştır (RIA Novosti, 2017; Vedomosti, 2018; Sliwa, 2021: 109). Rus devlet yönetimi daha sonra silahlı kuvvetler mensubu olmayan 5 vatandaşının Deyr-i Zor’da öldüğünü duyurmuş ancak Rus askeri birliklerinin çatışmaya katılmadığını yinelemiştir. Ancak daha sonra yaralıları ve kayıpların ülkeden Rus askeri uçakları ile tahliye edilmesi dikkatlerden kaçmamıştır. Ortaya çıkan durum da Rus devlet yönetiminin çelişik açıklamalar yapması ile sonuçlanmıştır (Sliwa, 2021: 112).

Wagner yetkililerinden Anatoli Troshev şirketin kaybının 14 ölü olduğunu ifade etmiştir (Pravda, 2019). Rusya’nın Suriye’deki mevcudiyetine karşı çıkan aşırı muhafazakâr ve tutucu çevreler ise Wagner’in toplam kaybının Rusya ve Donbas bölgesinden gelen 334 paralı asker olduğunu iddia etmişlerdir. Benzer şekilde Igor Strelkov/Girkin de kendi kaynaklarından aldığı haberlere göre Suriye çölünde 7-8 Şubat gecesi cereyan eden olayda iki Wagner Group taktik biriminin (her biri 300 mevcutlu) ABD Hava Kuvvetleri tarafından vurulduğunu; saldırıda birimlerden birinin ağır kayıp verdiğini, diğerinin ise tamamen imha edildiğini, iki Kamaz askeri kamyonuna dolduran personelin (kamyon başına ortalama 100 kişi) bölgeden tahliye edildiğini ifade etmiştir. İddiaya göre Rus Özel Kuvvetler Güçlerine bağlı bazı birlikler de saldırıdan zarar görmüştür (Newsru, 2018). Ancak Strelkov/Girkin’in açıklamalarına da şüphe ile yaklaşmak gerekebilir zira o da Rusya’nın Suriye’deki mevcudiyetine muhaliftir. Yapılan hatayı yönetimi yıpratmak için kullanma ve manipüle etme olasılığı kaynağın objektifliğini tartışmalı bir hale getirmektedir.

2.3. Deyr-i Zor Sonrası

Wagner güçleri her ne kadar Deyr-i Zor saldırısında başarısız olmuş olsa da, yaşanan olay ÖAŞ’ların modern savaş ortamında ve dolaylı tutum takınılan olaylarda nasıl kullanılabileceği noktasında Rusya Federasyonu’nun sivil ve askeri stratejistlerine yol gösterici bir tecrübe olmuştur. İç politika bağlamında bakıldığında, olay başarılı bir şekilde perdelenmiş, düzenli askeri birliklerde kayıp olmadığı için Rus devleti üzerinde kamuoyu baskısı ortaya çıkmamış, resmi olarak karşılık verme zarureti de olmamıştır. Sadece olayla ilgili soruşturma başlatılması ve Rus vatandaşlarının ölümlerinin araştırılması yönünde cılız talepler olmuştur (Meduza, 2018). Genel olarak Rus kamuoyu olaya karşı duyarsız kalmıştır (Pukhov, 2017). Olayın dış politikadaki yansımalarına gelince, Rusya’nın uluslararası arenadaki imajı fazla zedelenmemiştir. Kayıpların paralı askerler olması, Rusya Federasyonu Ordusu üniforması giyen askerler olmamaları, Rusya’ya hareket alanı bırakmıştır (Interfax, 2018b). Bu kapsamda Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı, Enformasyon ve Basın Bölümü

Başkanı Maria Zakharova Deyr-i Zor olayı ile ilgili basında çıkan haberleri yalanlama yoluna gitmiştir. Zakharova’nın savunduğu iddiaya göre yapılanlar klasik bir dezenformasyon girişimidir, ölenler arasında da hiçbir Rus vatandaşı yoktur (TASS, 2018). Konu bu şekilde kapatılmıştır.

Deyr-i Zor olayının önemli sonuçları olmuştur: Suriye’deki bu olaydan sonra, o sırada Devlet başkanlığı seçimlerine hazırlanan V. Putin, Rus Siloviki temsilcileri ile kapsamlı toplantılar düzenlemiş ve daha fazla bir araya gelme yoluna gitmiştir (Kozlov, 2018). Bu durum, olayın askeri alandaki yansımalarından biridir. Olayın bir diğer sonucu ise 2018 yılı Eylül ayında Suriye’deki Rus güçlerinin komutanı olan General Aleksandr Zhuravlyov’un görevden alınmasıdır (Solopov ve Strokan, 2018). Zhuravlyov’un görev süresinde Palmira’nın kaybı, Hmeymim Hava Üssü’ne drone saldırıları ve Su-25 uçağının kaybı gibi başarısızlıklar ardı ardına gelmiştir. Ek olarak 15 Şubat 2018’de Deyr-i Zor’da cephanelik patlaması sonucu 15 Wagner paralı askeri de ölmüştür (Kalyukov, 2018). Bu noktada Zhuravlyov’un görevden alınmasını doğrudan Deyr-i Zor yenilgisine bağlamak doğru olmayabilir ancak önemli bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Bu tarihten sonra Suriye’deki Wagner mevcudiyeti ve görünürlüğü kademeli olarak azalmıştır. Bunun sebebi ise 2022 yılı Şubat ayında Ukrayna’da yaşananlarla daha açık şekilde ortaya çıkmıştır.

Suriye İç Savaşı, Rus kamuoyuna bir zafer olarak takdim edilmiştir. O dönemde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin Suriye’deki askeri operasyonların zaferle sonuçlandığını ilan etmiş ve Rus ordu birliklerinin ülkeden ayrılacağını ilan etmiştir. Bu dönemde Rusya’da 2018 yılı Mart ayında seçimleri vardır ve bu durum önemli bir propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Eğer ABD ve Rus güçlerinin doğrudan karşı karşıya geldikleri ve bunun sonucunda Rus vatandaşlarının öldürüldüğü kabul edilmiş olsaydı, bu durum gerek Putin gerekse de Rusya açısından resmi olarak büyük bir yenilgi olacak, Rus kamuoyunda infiale yol açacaktır. Rusya karşılık vermeye mecbur kalacak ve ilişkiler ciddi derecede gerilecektir. Bu noktada ÖAŞ’ların kullanımının faydası görülmüş, ciddi bir tırmandırma riskini barındıran bir olay kolaylıkla kapatılabilmıştır. Bu durumda ÖAŞ personelinin resmi kayıp listesinde ye almamasının büyük etkisi olmuştur (Sliwa, 2021: 112). Rusya, Suriye’de çok sayıda ÖAŞ personeli kullanmıştır. Bu sayede kamuoyu baskısına muhatap olmadan rahatça hareket edebilmiş daha fazla askeri zayıf verme endişesi olmadan sahaya sürebilmiştir (Tsevetkova, 2018). 2019 yılı başlarında itibaren ise, Putin’in Suriye’de zafer ilanından sonra, Suriye’de Vegatsy Strategic Services Ltd, Rus ÖAŞ’ı olarak bulunmaya devam etmiştir. Doğrudan çatışmalara müdahil olmayan şirket, Suriye Ordusuna askeri eğitim ve güvenlik konularında danışmanlık yapmış ve kritik

altyapıların korunmasında görev almıştır (Sliwa, 2021: 113).

Son söz olarak ifade etmek gerekirse; ÖAŞ örneği uluslararası hukuka ve devletlerin kendi iç hukukuna ve denetimlerine takılmadan özel ulusal çıkar ve amaçlarını yerine getirmede alternatif bir yolu devletlere sunmuştur. Rusya örneğinde bu durum daha barizdir zira tamamen yukarıda da değinilen sebeplerden dolayı Rus Devleti kendi iç hukukunda bu türden şirketleri legal hale getirmemiş, kanunen var olmamalarını makul inkâr edilebilirlik için gereken hukuki ve siyasi altyapı olarak kullanma yoluna gitmiştir. Ek olarak Rus araştırmacı Pavel Felgenhauer'in de açıkladığı üzere ÖAŞ kullanımı, Rusya Federasyonu'nun 2000'li yılların başından itibaren geliştirmeye başladığı Hibrit Savaş Doktrini ile uyumludur (Sliwa, 2021: 105).

Sonuç

Birleşmiş Milletler kayıtlarına göre dünya üzerinde 60 ülkede faaliyet gösteren 3.000 kadar ÖAŞ vardır. 2018 yılı rakamlarına göre bu pazarın büyüklüğü 250-300 Milyar Dolar civarında olduğu tahmin edilmekte ve pazarın daha da büyüyeceği öngörülmektedir. Yaşanan gelişmeler de bu öngörüğü haklı çıkarır niteliktedir. Pazardaki en başarılı ve bilinen şirketler genelde Batılı, özelde de ABD şirketleridir. Rus ÖAŞ'ları ise Suriye İç Savaşı'nda Wagner Group ile bilinir hale gelmiştir.

Suriye'deki Rus ÖAŞ faaliyetlerini, Rusya'nın 2015 yılından sonra Suriye İç Savaşı'na taraf olma politikası kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. İlk başlarda bu savaşın yeni bir Afganistan olup olmayacağı konusu gündeme gelmiştir. Ancak korkulan olmamış, savaş Rusya ve İran'ın desteği sonucunda Esad yönetiminin ayakta kalması ile sonuçlanmıştır. Ancak bu Suriye sorununun sadece bir safhasıdır. YPD-YPG'nin durumunun ne olacağı, Türkiye'nin müdahil olduğu bölgelerde ve muhaliflerin toplanmış olduğu bölgelerde nasıl bir düzenleme yapılacağı, Suriyeli Arapların, Rusların ilkenin hâkimi gibi davranmalarını ne zamana kadar tolere edecekleri konuları hala bir muammadır.

Şu konu açıktır ki, Wagner Group paralı askerlerinin, İranlılar ve İranlıların yanında savaşan diğer Şii milisler ile Hizbullah militanlarının verdiği destek sonucunda Suriye rejimi ayakta kalabilmiştir. Suriye'de görev yapan bu Rus paralı askerleri bazı önemli başarıların da kazanılmasında yardımcı olmuştur. Gerek cephede saldırı gücü gerekse petrol ve doğalgaz tesisleri gibi kritik önemdeki tesisler ile altyapılarının korunmasına faaliyetlerine ek olarak, Suriye Ordusu ile milislerini de eğitmişlerdir. Bir diğer görevleri de Suriye Ordusu ile Rus Ordu birlikleri arasında koordinasyonun sağlanması olmuştur. Son olarak da Rus özel Kuvvetleri ile birlikte, Suriye'deki Rus Hava Kuvvetleri'nin saldırılarını yönlendirmişlerdir. Wagner'in Suriye'deki faaliyetleri hem yerel güçlere hem de ülkedeki Rus vatandaşlarına ekonomik faaliyetlerde de fayda sağlamıştır. Wagner'in başarısızlıkla sonuçlanan görevleri dahi Rusça "Güç

Ekonomisi-Siloveya Ekonomika" adı verilen sistemde, fayda-maliyet açısından bakıldığında Rusya'ya ve Rus vatandaşlarına faaliyetlerinde avantaj sağlamıştır.

Rusya Federasyonu, Batılı emsallerine kıyasla ÖAŞ'ları daha açık ve aleni şekilde özel bir ordu gibi kullanmaktadır. Bu da Rus ÖAŞ'larının Rus güvenlik örgütleri ve askeri güçleri ile olan ilişkisini ve ortak hareket etmesi durumunu anlaşılır hale getirmektedir. ÖAŞ'ların Rus Devletine sağladığı temel fayda, Deyr-i Zor örneğinde olduğu gibi, krizi büyümeden kapatmasına imkân sağlamasıdır. Yine Rusya örneğinde Slavonic Corps, ÖAŞ'ların çatışma bölgesinde kullanımı açısından ilk örneklerdendir. Slavonic Corps'ta elde edilen tecrübenin aktarımı Wagner Group'un ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Zira Rus kamuoyu, Afganistan İşgalini hala hatırlamaktadır. Bu yüzden resmi ordu birliklerinin kullanılmaması ve olayın bir şirketin dâhil olduğu bir olay haline dönüştürülmesi, kayıpların kapatılması, kamuoyu baskısı ve dikkatinin başarılı bir şekilde dağıtılması noktasında idarenin elini rahatlatmaktadır. Suriye örneğinde Rusya Federasyonu hem Suriye'de olup hem de doğrudan müdahil olmadan çıkarlarını korumak amacıyla ÖAŞ'ları kullanmıştır. Ancak bu durum daha sonra yaşanan gelişmelerle değişmiştir. Rus ÖAŞ'lar arasında adı çok fazla ön plana çıkan Wagner Group, Rusya Federasyonu yönetimi tarafından Suriye İç Savaşı'nda zafer ilan edilmesinden sonra geri çekilmiş ve bu sefer Ukrayna Savaşı'nda yaşanan askeri personel eksikliğini telafi etmek adına cepheye sürülmüştür. Gerçi Ukrayna Savaşı'nın başlangıcından iki yıl sonra yaşananlar Suriye'de zafer ilanının da ne derece gerçekçi olduğunu Esad rejiminin birkaç hafta içinde çökmesi ile göstermiştir. Suriye İç Savaşı'nda yaşanan sıkıntıların benzerlerini bu sefer Ukrayna'da, kendi askeri teşkilatı bünyesinde yeniden yaşayan Rus ÖAŞ'ları Wagner Group sahibi Yevgeni Prigozhin önderliğinde isyan etmiştir. Bu isyan ve sonrasında yaşananlar ise Rus ÖAŞ'lar açısından dönüm noktası olmuştur. Bu yaşananlardan sonra Rus ÖAŞ'lar eskisi kadar etkili olamamaktadır.

Kaynakça

- Alexandra, A. ve Baker, D.-P. C. M. (2006). *Private Military and Security Companies. Ethics, Policies and Civil-Military Relations*. Routledge, Londra.
- Al-Jazeera. (2023). Who was Dmitry Utkin, A Key Wagner Mercenary Who Died Alongside Prigozhin? <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/28/who-was-dmitry-utkin-a-key-wagner-mercenary-who-died-alongside-prigozhin> (19.11.2024).
- Allison, Roy. (2013). *Russia, The West, and Military Intervention*. Oxford University Press, Oxford, UK.
- Allison, Roy. (2013). Russia and Syria: Explaining Alignment with a Regime in Crisis. *International Affairs*, 89(4), 795-823.

- Andriukaitis, Lukas. (2018). Putin At War: Tributes to Russian Mercenaries from Ukraine to Syria. *Medium*. <https://medium.com/dfrlab/putinatwar-tributes-to-russian-mercenaries-from-ukraine-to-syria-82def516bfcf> (21.11.2024).
- BBC. (2020). Vladislav Surkov: Russia's Putin Dismisses Secretive Adviser. <https://www.bbc.com/news/world-europe-51553732> (22.11.2024).
- Belenkaya, Marianna, Solopov, Maksim, Krivosheev, Kirill. (2018). Moskva ne Isklyuchila Gibeli Rossiyan v Sirii. *Kommersant*. <https://www.kommersant.ru/doc/3549540> (19.11.2024).
- Borshchevskaya, Anna. (2019). *Russian Private Military Companies: Continuity and the Evolution of the Model*. Foreign Policy Research Institute, Philadelphia.
- Bosphorus Naval News. (2015). UPDATE: The Cargo on Russian Landing Ship Nikolay Filchenkov. <https://turkishnavy.net/2015/08/22/update-the-cargo-on-russian-landing-ship-nikolay-filchenkov/> (22.11.2024).
- Bryjka, Filip. (2023). Not Just Wagner: Russia Backing a Host of Semi-Private Military Companies. *Polski Instytut Spraw Miedzynarodowych-The Polish Institute of International Affairs (PISM)*. 163(2282). <https://pism.pl/publications/not-just-wagner-russia-backing-a-host-of-semi-private-military-companies>
- Center for Strategic and International Studies. (2020). Band of Brothers: The Wagner Group and Russian State. <https://www.csis.org/blogs/post-soviet-post/band-brothers-wagner-group-and-russian-state> (19.11.2024).
- Charap, Samuel. (2013). Russia, Syria and the Doctrine of Intervention. *Survival*, 55(1), 35-41.
- Charap, Samuel, Treyger, Elina ve Geist, Edward. (2019). *Understanding Russia's Intervention in Syria*. RAND Corporation, Santa Monica, CA.
- Darnell, Michael S. (2019). Episode 15: Exploring the Murky, Mysterious World of Russian Military Contracting. *Stars and Stripes*. <https://www.stripes.com/podcasts/force-for-hire/episode-15-exploring-the-murky-mysterious-world-of-russian-military-contracting-1.590696> (20.11.2024).
- Donpress. (2018). Nazvano Chislo Naemnikov, Voyevavshykh v Sostave 'ChVK Wagnera'. <https://donpress.com/news/04-08-2018-nazvano-chislo-naemnikov-voevavshih-v-sostave-chvk-vagnera> (22.11.2024).
- E-News. (2014). Ataman Vodolatskiy: Nna Ukrainu Mogut Vyjekhat 760 Tysyach Kazakov. <https://e-news.su/politics/1048-ataman-vodolackiy-na-ukrainu-mogut-vyehat-760-tysyach-kazakov.html> (19.11.2024).
- Galeotti, Mark. (2020). Surkov's End and the KPiocrats' Triumph, What the Exit of Kremlin's 'Grey Cardinal' Tells us About Late Putinism. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2020/02/19/surkovs-end-and-the-kpiocrats-triumph-a69350> (21.11.2024).
- Gavrilov, Yuriy. (2016). Siriya: Russkiy Grom. *Rossiyskaya Gazeta*. <https://rg.ru/2016/03/23/aleksandr-dvornikov-dejstviia-rf-v-korne-perelomili-situaciiu-v-sirii.html> (19.11.2024).
- Gilbert, Robert. (2021). *Plausible Deniability*. Piscataqua Press.
- Grani. (2019). Bi-Bi-Si: Sobstvennikom Chasovni v Pamyat o Pogibshykh v Sirii Nayemnikakh Stala Organizatsiya Komandira Wagnerovtsev. <https://graniru.org/War/m.274696.html>; <https://www.youtube.com/watch?v=v6G6rkbwPUA> (19.11.2024).
- Guselnikov, Andrey. (2018). Boyets ChVK Wagnera: 'Lafa Zakonchilas Posle Ssory Shoygu i Prigozhyna. *Ura News*. <https://ura.news/articles/1036276546> (21.11.2024).
- Interfax. (2017). V 'Boyevom Bratstve' Opoznali Odnogo iz Yakoby Popavshykh v Plen v Sirii Rossiyan. <https://www.interfax.ru/world/581665> (21.11.2024).
- Interfax. (2018a). Popavshyje Pod Udar Koalitsii SShA Siriyskiye Opolchentsy ne Soglasovali Operatsiyu s RF. <https://www.interfax.ru/world/599096> (21.11.2024).
- Interfax. (2018b). Peskov ne Isklyuchil Prisutstviya v Sirii Grazhdan ne iz Vooruzhennykh Sil RF. <https://www.interfax.ru/world/599909> (21.11.2024).
- Larin, Nikolay. (2018). Biznes na Krovi. Chto Izvestno o Rossiyskikh Chastnykh Voyennykh Kompaniyakh. *Forbes*. <https://www.forbes.ru/biznes/365421-biznes-na-krovi-chto-izvestno-o-rossiyskikh-chastnyh-voennykh-kompaniyah> (20.11.2024).
- Livingstone, Helen ve Sauer, Pjotr. (2023). Who Are the Other Wagner Group Leaders Presumed Dead in Plane Crash? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2023/aug/24/who-was-dmitry-utkin-wagner-commander-plane-crash-vevgeny-prigozhin> (22.11.2024).

- Kalyukov, Yevgeniy. (2018). Tsentri SOHR Soobshchil o Gibili 15 Rssiyan iz ChVK pri Vzryve Arsenala v Sirii. *RBC*. <https://www.rbc.ru/politics/15/02/2018/5a853f329a7947006dab077d?story=58c7ff469a7947398567fb3d> (21.11.2024).
- Khazov-Kassiya, Sergey. (2018a). Proekt 'Myasorubka': Rasskazyvayut tri Komandira 'ChVK Wagnera'. *Radio Svoboda*. <https://www.svoboda.org/a/29084090.html> (19.11.2024).
- Khazov-Kassiya, Sergey. (2018b). Kak Rabotaet 'ChVK Wagnera': Rasskazy Komandirov. *Nastoyashchee Vremya*. <https://www.currenttime.tv/a/29084493.html> (19.11.2024).
- Kılıoğlu, Mehmet Erkan. (2022). Rus Gönüllü Savaşçılar ve Rusya'da Özel Askeri Şirketlerin Ortaya Çıkışı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 635-648.
- Kimberly, M. (2019). Russia's Use of Semi-State Security Forces: The Case of the Wagner Group. *Post-Soviet Affairs*, 35(3), 181-204.
- Kinsey, C. (2006). *Corporate Soldiers and International Security: The Rise of Private Military Companies*. Routledge, Londra.
- Korotkov, Denis. (2014). Sotni Trolley za Milliony. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2014/05/29/170/> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2015). 'Slavyanskiy Korpus' Vozvrashchaetsya v Siriyu. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2015/10/16/118/> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2016a). Oni Srazhalis za Palmiru. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2016/03/28/171/print.html> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2016B). Wagner v Kremle. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2016/12/12/064/> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2017a). Nemnogo Bisnesa v Siriyskoy Voyne. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2017/06/26/084/> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2017b). Brodyaga, Sedoy, Wagner i Ratibor Okruzhyli Prezidenta. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2017/08/18/103/> (22.11.2024).
- Korotkov, Denis. (2017c). Spisok Wagnera. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2017/08/18/075/> (22.11.2024).
- Kozlov, Petr. (2018). Putin Zamenil Rabochie Poezdki na Vstrechu s Generalami: Vozmozhno iz-za Sirii. *BBC*. <https://www.bbc.com/russian/news-43051143> (21.11.2024).
- Krutov, Mark. (2015a). "Aeroport Latakii Imeni V. V.Putina. *Radio Svoboda*. <https://www.svoboda.org/a/27250012.html> (19.11.2024).
- Krutov, Mark. (2015b). Kreml Perestal Stesnyatsya Svoikh Siriyskikh 'Chuvstv'. *Krym.Realii*. <https://ru.krymr.com/a/27252413.html> (19.11.2024).
- Kryazhev, A. (2015). Government Rejects Bill to Introduce Private Military Contractors in Russia-Report. *RT*. <https://www.rt.com/russia/316276-government-rejects-bill-to-introduce/> (21.11.2024).
- Kuczyński, G. (2018). Putin's Invisible Army. *The Warsaw Institute Review*. <https://warsawinstitute.org/putins-invisible-army/> (28.11.2024).
- Lyukmanov, Artur ve Kovalyova, Darya. (2017). New Foreign Intervention Scenarios and New Antiterrorism Goals. *International Affairs (Moscow)*, 4, 134-142.
- Makarenko, Viktoriya (2014). Fermy Dlya 'Dikikh Gusey'. *Novaya Gazeta*. <https://www.novayagazeta.ru/articles/2014/06/11/59938-fermy-dlya-171-dikih-gusey-187> (19.11.2024).
- Malkova, Irina, Stogney, Anastasiya, Yakoreva, Anastasiya. (2018). Kompaniya Yevgeniya Prigozhyna Zaklyuchila Neftenuyu Sdelku s Siriyey. *The Bell*. <https://thebell.io/kompaniya-evgeniya-prigozhyna-zaklyuchila-neftyanuyu-sdelku-s-siriej/> (21.11.2024).
- Malkova, Irina ve Baev, Anton. (2019). Chastnaya Armiya Dlya Prezidenta: Istoriya Samogo Delikatnogo Porucheniya Yevgeniya Prigozhyna. *The Bell*. <https://thebell.io/41889-2/> (21.11.2024).
- Meduza. (2018). Yavlinskiy Poprosil Putina Obyasnit Soobshcheniya o Gibeli Rossiyskikh Nayemnikov v Sirii. <https://meduza.io/news/2018/02/12/yavlinskiy-poprosil-putina-ob-yasnit-soobscheniya-o-gibeli-rossiyskikh-naemnikov-v-sirii> (19.11.2024).
- Murtazin, Irek. (2017). Pervyj I Posledniy Boy 'Slavyanskogo Korpusa'. *Novayagazeta*. <https://www.novayagazeta.ru/articles/2017/10/05/74081-pervyy-i-posledniy-boy-slavyanskogo-korpusa> (22.11.2024).

- Newsru.Com. (2018). Strelkov: Ot Udara Koalitsii v Sirii Pogibli ot sta do Neskolkikh Soten Voyennykh iz 'ChVK Wagnera', Vyvezli Neskolko 'KamAZov' Trupov. <https://www.newsru.com/russia/09feb2018/accu-seklautod.html> (22.11.2024).
- Peet, Andrew. (2024). The Puzzle of Plausible Deniability. *Synthese*, 203(156), 1-20.
- Poznansky, Michael. (2020). Revisiting Plausible Deniability. *Journal of Strategic Studies*, 45(4), 511-533.
- Pravda. (2019). V Sirii Pogiblo 14 Chelovek-Rukovoditel ChVK 'Wagner' Troshev Andrey. <https://www.pravda.ru/news/world/1371126-troshev/> (22.11.2024).
- Pukhov, Ruslan. (2017). Moscow-Based Think Tank Director: Russia's Unexpected Military Victory in Syria. *DefenseNews.com*. <https://www.defensenews.com/outlook/2017/12/11/moscow-based-think-tank-director-russias-unexpected-military-victory-in-syria/> (22.11.2024).
- Rabin, A. (2019). Diplomacy and Dividends: Who Really Controls the Wagner Group?. *Foreign Policy Research Institute*. <https://www.fpri.org/article/2019/10/diplomacy-and-dividends-who-really-controls-the-wagner-group/> (22.11.2024).
- Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL). (2020). Putin Fires Longtime Aide, Ex-Ukraine Peace Negotiator Surkov. <https://www.rferl.org/a/putin-fires-longtime-aide-former-ukraine-peace-negotiator-surkov/30442177.html> (19.11.2024).
- Radio Svoboda. (2018). Reuters Vyjasnilo Tayny Sposob Dostavki v Siriyu Naemnikov iz Rossii. <https://www.svoboda.org/a/29150044.html> (19.11.2024).
- Rambler. (2015). Rossiya Napravila v Sredizemnoye More Korabl s Oruzhyem Dlya Sirii. <https://news.rambler.ru/world/31532407-rossiya-napravila-v-sredizemnoe-more-korabl-s-oruzhiem-dlya-sirii/> (22.11.2024).
- RBC. (2018). Novyj Vitok Voyny: Kak Pobeda And IG Izmenila Siriyskij Konflikt. <https://www.rbc.ru/politics/15/02/2018/5a83fa169a79476fb19e3029?story=58c7ff469a7947398567fb3d> (22.11.2024).
- RIA Novosti. (2014). RF Postavili Sirii Bronetransportery Dlya Likvidatsii Khimoruzhyia. <https://ria.ru/20140314/999430429.html> (19.11.2024).
- RIA Novosti. (2017). Minoborony Oproverglo Dannye Reuter o Chisle Pogibshykh v Sirii Voyennykh. <https://ria.ru/20170802/1499609222.html> (19.11.2024).
- Roblin, S. (2018). Did Russia and America Almost Go to War in Syria?. *The National Interest*. <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/did-russia-america-almost-go-war-syria-26279> (28.11.2024).
- Rozhdestvensky, Ilya, Baev, Anton ve Rusyaeva, Polina (2016a). Prizraki Voyny: Kak v Sirii Poyavilas Rossiyskaya Chastnaya Armiya. *RBC*. <https://www.rbc.ru/magazine/2016/09/57bac4309a79476d978e850d> (19.11.2024).
- Rozhdestvensky, Ilya, Baev, Anton ve Rusyaeva, Polina (2016b). Vagner, Molkino, CHVK-Spekulyatsiya Infopovodom.
- RT. (2018). V DOSAAF Rasskazali o Vybore Ploshchadki Dlya Podgotovki Chastnykh Voyennykh Kompaniy. <https://russian.rt.com/russia/news/488250-dosaaf-minoborony-chvk> (21.11.2024).
- Seddon, Sean. (2023). Who is Dmitry Utkin and Who Else Was on the Plane? *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-66602757> (22.11.2024).
- Slavonic Corps. (t.y.). About Us. <https://web.archive.org/web/20140214030745/http://slavcorps.org/en> (22.11.2024).
- Sladden, James, Wasser, Becca, Connable, Ben ve Grand-Clement, Sarah. (2017). *Russian Strategy in the Middle East*. RAND Corporation, Santa Monica, CA.
- Sliwa, Zdzislaw, (2021). Russian Affiliated Private Military Companies in the Syrian Civil War. *Estonian Academy of Security Sciences, Proceedings Estonian Academy of Security Sciences*, 20: 99-124.
- Socor, Vladimir. (2020). Kozak to Replace Surkov as Putin's Top Aide on Ukraine (Part One). *Eurasia Daily Monitor*, 17(12). The Jamestown Foundation. <https://jamestown.org/program/kozak-to-replace-surkov-as-putins-top-aide-on-ukraine-part-one/> (19.11.2024).
- Solopov, Maksim, Strokan, Sergey, Sinergiyev, Ivan, Dzhordzhevich, Aleksandra . (2018). General Srochnoy Sluzhby. *Kommersant*. <https://www.kommersant.ru/doc/3555026> (22.11.2024).
- Stronski, Paul. (2020). Implausible Deniability: Russia's Private Military Companies. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/posts/2020/06/implausible-deniability-russias-private-military-companies?lang=en> (22.11.2024).

- Sukhankin, Sergey. (2018a). Russian PMCs, War Veterans Running 'Patriotic' Youth Camps in the Balkans (Part One). *Eurasia Daily Monitor*, 15(151). <https://jamestown.org/program/russian-pmcs-war-veterans-running-patriotic-youth-camps-in-the-balkans-part-one/> (22.11.2024).
- Sukhankin, Sergey. (2018b). Russian PMCs, War Veterans Running 'Patriotic' Youth Camps in the Balkans (Part Two). *Eurasia Daily Monitor*, 15(155). <https://jamestown.org/program/russian-pmcs-war-veterans-running-patriotic-youth-camps-in-the-balkans-part-two/> (22.11.2024).
- Sukhankin, Sergey. (2019a). From 'Volunteers' to Quasi-PMCs: Retracing the Footprints of Russian Irregulars in the Yugoslav Wars and Post-Soviet Conflicts. War by Other Means, The Jamestown Foundation. <https://jamestown.org/program/from-volunteers-to-quasi-pmcs-retracing-the-footprints-of-russian-irregulars-in-the-yugoslav-wars-and-post-soviet-conflicts/> (22.11.2024).
- Sukhankin, Sergey. (2019b). Unleashing the PMCs and Irregulars in Ukraine: Crimea and Donbas. Continuing War by Other Means, The Jamestown Foundation.
- Sukhankin, Sergey. (2019c). Russian PMCs in the Syrian Civil War: From Slavonic Corps to Wagner Group and Beyond. The Jamestown Foundation. <https://jamestown.org/program/russian-pmcs-in-the-syrian-civil-war-from-slavonic-corps-to-wagner-group-and-beyond/> (22.11.2024).
- TASS. (2016). Peskov Podtverdil Prisutstviye Komandira ChVK Wagnera na Priyeme v Kremle. <https://tass.ru/politika/3875744> (21.11.2024).
- TASS. (2018). Zakharova: v Sirii Mogli Pogibnut Pyat Rossiyskikh Grazhdan, eto ne Voyennosluzhashchie. <https://tass.ru/politika/4962156> (21.11.2024).
- The Moscow Times. (2020). 'Paradise Without Cocaine.' Ousted Kremlin Aide Surkov Publishes Poem, Reflections on Freedom and the Joy of Breathing. <https://www.themoscowtimes.com/2020/09/03/p-aradise-without-cocaine-ousted-kremlin-aide-surkov-publishes-poem-a71324> (21.11.2024).
- Tsvetkova, M. (2018). Russian Toll in Syria Battle was 300 Killed and Wounded: Sources. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/world/insight-russian-toll-in-syria-battle-was-300-killed-and-wounded-sources-idUSKCN1FZ2DO/> (24.11.2024).
- Tumakova, Irina (2018). Tsena Gonki k Efratu. *Fontanka*. <https://www.fontanka.ru/2018/02/15/064/> (22.11.2024).
- Van Til, John A. (2024). Ethics of Plausible Deniability. *Pro Rege*, 52(3), 37-46.
- Varin, C. (2006). *Hybrid Armies and National Security: Private Soldiers and the State in the 21st Century*. Routledge, Londra.
- Vedomosti. (2018). Reuters Uznal o gibeli i Raneniyakh 300 Chastnykh Rossiyskikh Voyennykh v Sirii. <https://www.vedomosti.ru/politics/news/2018/02/16/751218-gibeli-raneniyah-300-rossiiskih-voennih> (22.11.2024).
- Vesti. (2018). President o ChVK 'Wagner': Oni Vprave Prodavlivat Svoi Bisnes-Interesy v Lyuboy Tochke Planey. <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3097105&tid=113142> (19.11.2024).
- Vitkine, Benoît. (2023). Moscow Buries Wagner Group Founder Dmitry Utkin with Honors. *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/09/01/moscow-buries-wagner-group-founder-dmitry-utkin-with-honors_6119331_4.html (19.11.2024).
- Voenpro. (2013). 10 Brigada Spetsnaza GRU. <https://voenpro.ru/infolenta/flag-10-brigady> (19.11.2024).
- Volchek, Dmitriy. (2018). 'Delo Sobchaka': Zagadki Biographii Pokrovityela Putina. <https://www.svoboda.org/a/29278219.html> (19.11.2024).
- Voyennoe Obozrenie. (2017). V UVO Ispytali Modernizirovannye SAU 'Msta-C2'. <https://topwar.ru/111307-v-yuvo-ispytali-modernizirovannye-sau-msta-s2-video.html> (19.11.2024).
- Vukušić, Iva. (2019). Plausible Deniability: The Challenges in Prosecuting Paramilitary Violence in the Former Yugoslavia. İçinde Smeulers, Alette, Weerdesteijn, Maartje ve Holá Barbora. (Ed.). *Perpetrators of International Crimes: Theories, Methods, and Evidence*. Oxford University Press, 256-272.
- Yakoreva, Anastasiya ve Reyter, Svetlana. (2018). 'Restorator Putina' Perestal byt Lyubimym Podryadchikom Minoborony. *The Bell*. <https://thebell.io/restorator-putina-perestal-byt-lyubimym-podryadchikom-minoborony/> (21.11.2024).
- Żochowski, P., Strachota, K. ve Menkiszak, M. (2018). Russian Losses Near Deir ez-Zor-A Problem for the Kremlin. *Centre For Eastern Studies (OSW)*. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2018-02-21/russian-losses-near-deir-ez-zor-a-problem-kremlin> (23.11.2024).

Zverev, Anton. (2017). Ex-Rebel Leaders Detail Role Played by Putin Aide in East Ukraine. Reuters. <https://www.reuters.com/article/world/ex-rebel-leaders-detail-role-played-by-putin-aide-in-east-ukraine-idUSKBN1870T7/> (21.11.2024).

Extended Abstract

The Russian Federation's first participation in the Private Military Companies (PMC) market, which started to come to the fore in the 1990s, was through FDG Corporation, which was established in 1996 and took on small-scale security jobs in Afghanistan and Iraq. FDG Corporation was followed by the establishment of another Russian PMC in the early 2000s. However, these companies were not as successful as their Western examples at the beginning. There are a number of reasons why Russian PMCs failed. The most prominent among these reasons is that Western companies have become a monopoly in the developing military private military security market and that Russia, which has lost its superpower status during the Cold War, is not thought to be able to effectively exist in the race to develop modern weapons, military tactics and equipment. The Russian Federation entered an administrative and financial crises in the first years of independence and had difficulty even ensuring its own security during this period. The Chechen Wars were one of the best examples of this situation. Russia, whose priorities differed during this period, chose to use the PMC option during the Arab Spring and the Libyan and Syrian Civil Wars. As a result of the policy of the new era in international politics, the states that are parties to the conflicts have used PMCs that have no visible organic ties with them in order to escape the pressure of the international public and their own public opinion and to avoid the restrictions of international law on the battlefield. They also saw this as a valid way to escape international legal control. These companies have begun to be seen as new foreign policy tools that can be used to fulfill the geopolitical and geoeconomic goals of states without their direct involvement.

After Russian PMCs proved themselves they could began to compete with their Western rivals, the strategies and policies implemented by the Russian State while occupying Central Asia, the Caucasus and Siberia were also remembered again. The lesson learned from these experiences was that PMCs were used more like private and mercenary soldiers. In this study, the process mentioned above will be explained. For this purpose, the first Russian PMC, Slavonic Corps Limited, and then the Wagner Group will be mentioned as examples. In the study, which examines the period between 2013 and 2019, the issue of Russia's involvement in the Syrian Civil War through these companies will be examined.

In order not to get directly involved and take responsibility, as in Afghanistan, and not to become a target, the Russian Federation administration predicted that using a military security company would be a more

appropriate solution in the first place. Nevertheless, in order to comply with international law, the Russian Federation administration announced that, Russia decided to support the country's administration upon the request for assistance from the Syrian administration. In this context, Syria's request for aid and support was discussed and accepted by the Russian Federation administration and the Federation Council on the same day, and it was decided to send Russian military units to Syria. At the peak of Russian military presence, the number of soldiers reached up to 10,000. However, the Russian PMC presence in Syria started much earlier than that. The purpose and motivation behind Russia's use of PMCs is to increase its influence and presence in the country without official involvement and to maximize national interests through the protection agreement with Syria.

Another goal is to support and protect Bashar Assad's, because it can be used to support the Russia's interests in the Middle East. Again, it is to prevent the color revolutions taking place in Russia's neighbors from spreading in the Middle East and from spreading to Russia's border neighbors such as Ukraine and Georgia and destabilizing Russia. The Slavonic Corps, which will employ mercenaries to be sent to Syria for this purpose, was established in Hong Kong on January 18, 2012, as a result of the Moran Security Group's desire to enter the competition in the military security market by establishing a private army. The company's personnel consists of retired officers and soldiers with superior military skills and abilities who served in places such as Iraq, Afghanistan, East Africa, Tajikistan, the North Caucasus region and Serbia.

There are various rumors about the involvement of Slavonic Corps in the civil war in Syria. According to one of these rumors, as a result of the advice of Vladislav Surkov, one of the Kremlin's aides, the issue of providing military support to ensure the survival of the pro-Russian Bashar Assad regime in Syria came to the agenda. Because Russia has considered a possible regime change in Syria as a direct threat to its national security, just like in Ukraine.

To go to Syria, Slavonic Corps members were first taken to Beirut by plane, and from there they went to Damascus by road. Their final destination was the Russian military base in Latakia. Members of the Slavonic Corps who settled at the base were divided into two separate groups. While one of the groups consisted of Russian Cossacks from the Kuban region, the other group consisted of ethnic Russians led by Dmitry Utkin. Dimitri Utkin is the person who suggested the name "Wagner" to the company. However, "Wagner" was primarily Utkin's nickname. During this period, Slavonic Corps was affiliated with Zeitppplus Consultancy Services Ltd., a Cyprus-based company. According to official statements, Zeitppplus provided humanitarian aid to the Syrian government and was not involved in military operations.

Participating in military operations was the Slavonic Corps.

The first serious military operation of the Slavonic Corps took place at Al-Suknah, near Homs in eastern Syria. However, it failed and caused disappointment in the Syrian administration, and the company's personnel withdrew from Syria. Although the overall operation was unsuccessful, Russian mercenaries were seen to be better trained than other forces in Syria. Although they failed in Syria, some of the Slavonic Corps personnel and one of its managers, Dmitry Utkin, emerged in 2014, but this time in Ukraine, as an employee of the Wagner PMC, and the acquired knowledge was used during the formation of the Wagner Group.

The establishment of Wagner Group is between May 2014 and February 2015. The company has operated outside the country since its establishment, as such companies are illegal according to the Constitution of the Russian Federation and the Criminal Code. In the Russian Federation Military Doctrine document, also published in 2014, PMC was defined as an important military risk, but it was also noted that it is one of the new components of modern warfare.

Following its success in Ukraine, Wagner Group employees were also sent to Syria, where the situation was fragile, to protect and support the current administration. Studies on the subject have shown that the management system used by Wagner Group, was the same as that used by the Russian Federation Army, which is a private military company and claims to have no connection with the state of the Russian Federation, and which can also use a private military base even though it is considered illegal in the country. The system is almost the same. In this way, Wagner Group can easily carry out military operations similar to those that can be carried out by regular armies, unlike the Private Security Companies that numbers in the thousands in Western countries.

Russian PMC activities in Syria should be evaluated within the context of Russia's policy of becoming a party to the Syrian Civil War after 2015. At first, the question of whether this war would become a new Afghanistan was raised. However, the war resulted in the survival of the Assad administration as a result of the support of Russia and Iran.

Wagner's activities in Syria also benefited both local forces and Russian citizens in the country in terms of economic activities. Even Wagner's unsuccessful missions provided Russia and Russian citizens with an advantage in their activities in terms of cost-benefit, in the system called "Power Economy-Siloveya Ekonomia" in Russian.

The Russian Federation uses PMCs more freely as a private army compared to its Western counterparts. This makes the relationship and joint action of Russian PMCs

with Russian security organizations and military forces meaningful. The main benefit of PMCs to the Russian State is that they enable it to close the crisis before it escalates, as in the case of Deir ez-Zor. Again, in the case of Russia, Slavonic Corps is one of the first examples of the use of PMCs in conflict zones. The transfer of experience gained in the Slavonic Corps resulted in the emergence of the Wagner Group. Because the Russian public still remembers the Afghanistan Invasion, therefore, not using official army units and turning the situation into an incident involving a private company, eases the administration's hand in covering the losses and successfully diverting public pressure and attention. In the case of Syria, the Russian Federation used PMCs to protect its interests without being directly involved in Syria.